ایبدەش طونتولانڭ داکلادی.

(اورال اوبلاستی صاویتندن، لاطیش.)

«مین بزدە تورلی میللی کامیسساریاتلرنڭ کوبلگی بلەن ماقتانا آلمیم. چونکی بو کونگە قەدەر ئەلی بزنڭ اوبلاست صاوێتندە آندی کامیسساریاتلار یوق. مونڭ سەبەبی ایسە شول کی بزدە بوتون کورەش میللی صزقدان بارمی، بەلکی صینفی صزقدن بارادر. اورال صاویتلارینڭ آبلاستنوی اسپیزدنڭ هەربر میللەتلەرنڭ اشچی وفقیر کرەستیانلەرنڭ وەکیللەری بار ایدی. اوبلاست باشقاروچی کامیتیتنڭ قسما مسلمانلاردە بار؛ آلار بزنڭ بلەن بر یولدە اشلیلەر.

مسلمانلار آراسندەغی صینفی آیرمالار حەقندە سویلەگان وەقتدە تورلی میللەتلەر قاطوشوب اوطرغان زاۋود، فابریك رایونلاری بلەن، بعض اورنلاردە هەمەسی دییەرلك مسلمانلارغنە بولغان ایگنلك رایونلارنی آیرم طوتارغە طوغری کیلە؛ زاۋود رایونلارندە مسلمانلارنڭ صینفی آیرمالری آچغراق سیزلە، چونکی اول رایونلاردە بر طرفدان کوبرەگی تاتارلاردان عیبارەت ایری هەم واق سەوداگەرلەر بولسە، ایکنچی طەرەفدا بایتاقفنە تاتار اشچیلەری بار؛ بولار ئلکدە مەعاریف هەم ایقتیصاد جهتندن روس اشچیلەرینە قاراغاندە شاقطی ناچار حالدە ایدیلەر. بو رایونلارداغی موسولمان اشچیلەرینڭ کوبرەگی باشقردلار. شول حالەتکە بینائەن موندا میللی کورەش طومادی، چونکی مونداغی موسولمان اهالیسی، انقلابنڭ برنچی کونلەرندەن اوك، حاتتە اینقلابقە قەدەردە صینفی کورەشکە جلب قیلندی. بو اورنلاردە موسولمان اشچیلەری مەرواقت صاویتلارغە صایلاولارغە قاطشوب، صاویتلاردە باشقە میللەتلەرنڭ وکیللەری بلەن برگە اشلیلەر. موندا میللی حیسلرن مسلمانلارنڭ ایری - واق سەوداگەرلەری هەم ضیالیلاریغنە ایظهار قیلدیلار وایظهار قیلالار. بو حەرەکت کوبرەك، پیرم اوکروغینڭ صاۋیتلار ۋلاستی بیك اوك قوّتلی بولماغان بعض اویەزلەرندە سیزلەدر.

اهالیسی طوتاشدان موسولمان خەلقی بولغان ایگنلك رایونلارندا موسولمانلارنڭ صینفی کورەشکە قاطشولاری صوڭغەراق قالدی. اول رایونلانلارداغی آول مسلمانلارینڭ فقیرلەریدە اوزاق وەقت، اوزلرینڭ میللی حەرکەتلەرندە روس بورژوازیەسی هەم عەکس الحەرکتچی دوطفچیلاردە آرقا طایانچی طابقان موسولمان بورژوازیەسینڭ نفوذی آستندە قالدیلار.

اوكتابر انقلابی كونلەرندە، صینفی كورەشلەرنی میللی حەركتلەر بلەن تونلدرب موسولمان خەلقن بالشیویك صاۋیتلاری یوغوشندن صاقلاو مەقصودی بلەن موسولمان بورژوازیەسی روس عكس الحركتچیلەرینك یاردەمینە طایانوب «میللی باشقردستان هەم میللی كانطونلار حكومەتی» توزودی؛ بو طوغریدە بورژوازییە میللەتلەرگە بیرلگان صاما آپریدیلینیەگەدە طایاندی. «باشقردستان هەم كانطونلار حكومتینك» نەرسە ایكانی هەر كمگە مەعلوم، آننك صاۋیت ۋلاستینە قارشی ایك برنچی آچاغان كورەشی شول بولدی، كی بو «حوكومت» ایدارەسی آستندەغی اورنلار، «عمومی پراداۋولستوییە حەقندەغی قاعدە ۋپلانلاردان طش بولورغە تییشلی دیب» اعلان ایتلدی؛ ایكنچی، اورمانلار هەم یەر اچندەگی، یلغانك خەلقلاشدرلووی حقندەغی زاكون بو «حوكومت»، (بعض سانسیالیستلارنك فكرنچە بیوك شرق جمهوریتینك اساسی) اوچون اشكە قویلمی، دیب اعلان قیلندی؛ اوچنچی یاكا «مملكت»نك یەرینە بوروون بولوب كرگەلەگەن سەودا وهنر رایونلارینە قارشی بعضا یاشرن بعضا آچقدن آچق كورەشلەر باشلاندی. بو كورەشلەرنی بیگرەك طانالیكوف ـ بایماك رایونی باشندن اوزدردی. كورشی رایونلارینك صاۋیتلاری هر وقت بو، اوشانچلی صایوزنیگی دوطف بولغان میللی «جمهوریت»نك تهدیدی آستندە قالدیلار. اما اورالدە صاۋیت ۋلاستی نغایا باشلاب اش كورسەتورگە طوتنغاچ، موسولمان ۋولصتلری چیكلەرندە كرەستیان صاۋیتلاری توزولە باشلاغاچ موسولمان فقیرلەریدە صاۋیت ۋلاستی طەرەفینە اوطولا باشلادی.

موسولمان ۋولست وآوللارندەدە كرەستیان صاویتلاری تشكیل ایتلورگە طوتندی، شولای ایتوب موسولمان آواللارندەدە صینفی كورەش كرە باشلادی. یاڭا توزولگان صاۋیتلار، كانطونلار حكومەتینك «ۋلاستی» اوز قوّتندە بولغان اورنلارداغی مسلمان فقیرلەری اوز فائدەلەرن كوزەتونی كانطونلار حوكومتندن كوتمایانچە كورشیلەری بولغان كرەستیان صاۋیتلاری طەرەفندان حمایە ازلی باشلادیلار.

باشقرد فقیر كرەستیانلری تاتار آرندااتورلری قولندەغی یەرلەرگە سانسیالیزاتسیە كرتو طوغریسندە سویلەرگە طوتندیلار؛ یاز كوننده همه یەرنی چەچەرگە حاضرلەنە باشلادیلار، ملالارهەم قولاق (آول بایلاری)لار ایسە، ئلگەدە آرندادە بولغان یەرلرگە چەچلگان ایگوننی كوز كونی اوزلەری جیوب آلو بلەن قورقوتورغە كرشدیلەر. شول وقتلەردە مانروسلار هەم قزل آرمیەلیلەر طەرەفندان

برنچی دوطف فرقەلەری طارـ ەار کیترلەیلەر؛ شول سببلی کانطون‌لار حوکومەتی اوزینڭ صایوزنیگندن فوری قالدی. صاویت باشقردستان ادارەسن طاراتوب اعضالرن توقیف قیلدی.

شوندن صوڭ کانطونلار حکومتندن وولست صاویتلرینه وکیللر کیله باشلادی؛ بو وکیللر بزگه:

«خلق کامیسارلرینڭ صاویتی، هر ماتلرگه اوز تدبیرلرن اوزاری حل قیلورغه دیکریت چغاردی؛ سز نی اوچون بزنڭ صاماآپریدیلینیەمزگه مانع بولاسز.

خلق کامیسارلری صاویتینه سز بویصوناسزمی، یوقمی؛ آنی طانیسزمی، یوقمی؟»

دیلر ایدی. بز آلارغه:

«کانطونلار حکومتینڭ، دیکریتلرنی طانوماو، باشقرد فقیرلرینڭ کوچلرندن فائدەلەنو هم «جمهوریت» اچندن باشقه ماتلرنی چغاروغه بنا قیلنغان سیاستی‌نڭ خلقلرنڭ صاماآپریدیلینیەسی‌نه هیچ برمناسبتی یوق. بز، مسلمان اشچی، کرەستیان صاۋیتلرن طانیبز، آلار بلەن برگه اشلەیەچکبز؛ اما صاۋیتلرگه قارشی هربر تورلی «حکومتلر» بلەن اوزنی صوغش حالتنده حسابلیبز» دیب جواب بیردك. برنیچه کوندن صوڭ کانطونلار «حکومتی» ایسکی هیئتی بلەن اوك اوزن «کانطونلار صاۋیتی» آطاوی، گویاکه شونڭ بلەن اوزن صاۋیتلار ۋلاستینه مطیع ایتوب کورسەتمەکچی بولدی. بوسیاسی اسپیکولەنتلر ایدن آستی کامپانیاسی بلەن مشغول بولغان زمانده مسلمان آوللارنده صنف کورەشلری تیرەنلەنه بارا ایدی. ملی کانطونلار صاۋیتی مارت آینده طروییتسکی، کامیشلاو، چیلابی هم یکاتیرینبورغ اویەزلرندەگی «مسلمانلر» اسیزدن جیدی. لکن بو اسییزدنی آلارغه، مسلمان ۋولست هم آول صاۋیتلاری بار اورنلاردن یراققەراق ذاچررغه طوغری کیلدی، چونکه بوصاۋیتلر اول کامیرسانتلرنی توقیف قیلورغه حاضرلەنگانلر ایدی. مذکور اسییزد صایلاب قالدرغان باشقاروچی اورگانده موگارچی معین اورنسز، یارم غیررسمی صورتده یاشی ایدی؛ مونه مین اوشبو کیگاش مجلسینه چغار آلدندانغنه یکاتیرینبورغدن باشقاروچی اورگان مسلمان صاۋیتلری طرفندن توقیف ایتلدی، دیب خبر آلندی. مونەبزنڭ طرفدەصوڭغی کونلرده کورەش‌شولرەوشچه دوام‌ایتدی.

حاضرگی کونده بزمذاکره قیلا طورغان پالاژینیەنی اعلان قیلو،مسلمان فقیر خلقی آراسینه برشاوشو هم ناچار حالگه طابا اوزگارشلر کرتدی.

شوشی‌پالاژینیەغه طایانوب ملی‌کانطون طرفدارلری یاڭادن ۋلاستقه قایتورغه

شول طريقه، شافطى اوسكان «صنفى كورەشنى ياكادن ملى كورەشكه ئەورولەررگه اوطولديلر. بوكورەشدە مسلمان فقير خلقى مسلمان ملتچيلرندن عبارت هر ايكى طرف دشمانن چيتدن ياردەمسز جيگەرلك كوچنى اوزلرندە يوق، ديەب حس ايتەلر ايدى. شونك اوچوندە مسلمان بورژويلارىدوطف، روس بورژوآزيەسى، حاضر معلوم بولدقينه كورەحتى بين الملل ايمپيرياليستلرنك ياردمنەمراجعت ايتەلر ايدى؛ مسلمان فقيرخلقى ايسه بزگه، صاۋيتلرنك ياردەمنه مراجعت ايتەلر، زاۋود رايونلارندەغى قوتلى صاۋيتلرنك كوبسينه مسلمان فقير خلقى هم اول صاۋيتلرندن وكيللر كيلوب اول بايلارينه قارشى قوراللى كوچ، آتلانوچى، برلەشدروچيلر بلەن ياردەم ايتونى صوريلر ايدى.

شولوق كانطون حكومتينك واطقلارندن قالغان قيورنلارهم مسلمان بورژوآزيەسينك ضياليلرى مركزگه قدر صوزولوب، اوزلرينك صاۋيتلرۋلاستينه اطاعتلى بولولارينه اوشاندروب» ملى تلەكلرينه حمايه طابارغه طرشالر؛ چونكه آلار، «صاما آپريديلينيه» آلوب مسلمان فقيرلرن، روسلاردن هم صاۋيتلردن آيرونك اوزلرينه كفايه ايتەچگن بيك ياخشى بلەلر، كه آندن صوك آلار مسلمان فقيرلرى بلەن نچك معامله قيلورغه يول طاباچقلار. آلار، صنف كورەشينك يانغونى فقط مليت هم شاۋينيستلق بلەنگنه سوندررگه مەكن ايكانوندە بيك ياخشى بلەلر. ايكنچى طرفدن، مسلمان فقيرلرى صۋيتلر بلەن اشلەب آلارغه ياقن بولغان صايون بزنك بلەن اويوشقاندەغنه اوزلرينك كوچاى بولاچقلرن سيزەلر ايدى. مونه شونك ئوچوندە ملتچيلر - چيلابى، شادرين، كاميشلاو، يكاتيرينبورغ هم طرويتسكى ئويەزلرندەگى مسلمان آبلاستلرن آفتانومنى ايتوب آيرو مسئلەسن كوتارگاندە مسلمان اشچى كرەستيان صاۋيتلرى - بزبوتون ئويەز بلەن برلەشوب قالورغه تليمز - ديب ملتچيلرنك اول پلانلارن بوزديلار؛ مونده بومسئلەنك بر ياغينه دقت ايتەرگه تييشلى، كه مليت مسئلەسى صاۋيتلارۋلاستى قوتليرەك اورنلردە يومشاغراق قالقوب، صاۋيتلر ۋلاستى ضعيفرەك اورنلاردە قوتليرەك ميدانغه چغادر. پيرم اوكروغندە قولاقلار كوبرەك ئويەزلرنك كوبسندە صاۋيتاردە اوطروچيلار قولاقلار بولغانغه كورە «وطن فائدەسى» اسمينه چيت ملتلرنك واق بورژوآزيەسن ابزەلر؛ مونده البتدە روس فقيرلرينكدە، غير ملتلرنك فقيرلرينكدە تلەكارى اوتەلميدر. اول اورنلاردە گوياكه، غير ملتلرنك «عمومى دشمانارى» بار كبك طييولا! شونك ئوچوندە آندە مليت مسئلەسى صنف كورەشينك ضررينه خدمت ايتەدر. اما

صاوېتلار قوتلی بولغان اورنلارده، صاوېتلر پراگراممای عملگه قویلو بلٰن همه فقیر خلقنڭ احتیاجلری اوته‌لنه‌در. شونڭ اوچونده موندی اورنلورده ملی حرکتلرنڭ قوتله‌نوویڹه هیچ بر یول یوق ایدی، چونکه مونده ملی جمهوریتکه قایتو آرتقه طابا بیك زور آدوم آطلاو بواور ایدی.

آندن صوڭ بو مسئله‌گه مسلمان ضیالیلرینڭ قاراشینڭده اوزینه مخصوص صفتی بار:

کوبسی بورژوآزنی فکرلر بلٰن تربیه قیلنغان مسلمان ضیالیلری اوزلرینڭ بامارن - عالمارن مسلمانلرنڭ نادان خلقن طالاو قورالی، دیب قاری. بولار صاوېت هم صاوېتلارنڭ سیاستلری بلٰن هیچ بر تورلی مشترك فکرگه مالك توگللر. آلار ئوچون ملی جمهوریت عادتدن طش فائده کیتروچی بر اش بولور ایدی؛ شونڭ ئوچونده مسلمان ضیالیلری اوزلرینڭ جلی اورنلارن یوغالتودن بیك قورقالار، چونکه اول وقتده آلارغه «روزه طوتارغه» طوغری کیله‌چك؛ شوڭار کوره‌ده اول ضیالیلر، بین الملل صاوېت جمهوریتینه قارشی ملی جمهوریتنی بیك نق حمایه قیلالر.

مین شول یوقاریده سویله‌گانلرمدن توبه‌نده‌گی نتیجه‌لرنی چغاره‌م:

۱) بز، قوشما صاوېتلر جمهوریتن اقتصادی یاقدن بر برسینه بیك نق باغلی بولغان اوبلاستلرینڭ اوبوشووینه بنا قیلوبقنه توزه‌رگه ممکن، دیب اویلی ایدك؛ چونکه بو جمهوریتنی ملی اساسکه بناء توزو خلق خواجه‌لغی هم تورلی ملتچیلر نظارتی آستنده قالغان اشچیلرنڭ طورمشلرینڭ چووالوویڹه، هلاك بولوویڹه سبب بولاچقدر.

۲) طورمشنی یاڭادن توزو یولنده اوزینڭ پراگراممان عملگه قویوچی صاوېت ولاستی، بزنڭ پراگراممابزده‌غی طلبلر بزنی و شول جمله‌دن ملی ته‌کلر بزنی وجودکه چغارتو ئوچون ایڭ یاخشی و ایڭ مکمل بر اداره‌در.

۳) اشچی خلقنڭ دیکتاتوراسن (قاطی حاکمیتن) عملگه قویو ملی اداره اصولی آرقلی بولماینچه، بلکه بین الملل صاوېتلر اداره‌سی اصولی آرقلیغنه ممکن بولاچق. آیروم، ملی جمهوریت، فقیر خلق دیکتاتوراسینڭ هلاکتی دیمکدر.

۴) بز، صنف کوره‌شی یومشاق بولغان ملتلر آراسنده شول کوره‌شنی قوتله‌ندرونی اوز بزنڭ بورچبز، دیب صانیبز اوزلرینڭ ملی بورژوآزییه‌سینه

قارشی صنف کورەشندە یاردەم صوراب بزگە مراجعت ایتوچی فقیر خلق‌قە، بو حالدە مسلمان فقیرلرینە، بز یاردەم ایتەچەکبز، وقتلیغنە بولسەدە، ئەلی ملتچیلرگە اوزلرینڭ ملتلری بلەن صنف کورەشی یانغونینە صو سیبو میسر بولماغاندە، بزدە ملی جمهوریتلر وجودگە چقەاس

٥) بز، ملی جمهوریتلر اعلان قیلونوب، اشچیلر اول جمهوریتدە عملی صورتدە قاطنودن محروم ایتولگەن زماندە اش باشینە شوندی یومشاق ملتلرنڭ یاخشی اویوشقا ، اوز فائدەلرن یاخشی بلە طورغان بورژوآزییەسی منوب اوطرا، دیب اسەبلیبز، هم موی تجربەلر کورسەتوب تورا. مونە شول وقتدە صاۋیتلر «اوزلرندنگنە چقغان فرقەلر» دیب اعلان قیانا؛ شول وقتدە، بو «اوزلرندنگنە چقەان فرقەلر» نی ابکە کیتەرور ئوچون بوتون دنیا ایمپریالیستلری یاردەمگە چاقرولا: شول وقتدە ملتچی، شاۋینیستلرنڭ جانلری بلەن تلەگان نەرسەلری وجودگە چقا - صوۋیت ۋلاستینە چیك قویولا.

صیرامالوطف دا کلادی.

(روس).

(اورال اوبلاستی شوراسندن).

مین اوفا، اورنبورغ هەم پیرم ولایەلەرن برلەشدرگەن اورال اوبلاستی شورالاری کامیتیتی طەرفدان صایلانعان وەکیل. رخصەت ایتگز، مین اورال اوبلاستی کامیتیتینڭ بو مەسئەلەدە طوتقان یولی بلەن مین سزنی تانشدرم. بزنڭ اویلاوبزچا، خەزر موختارییەت مەسئەلەسی ئەووەلگی زامانداغنا قاراغاندا ایکنچی تورلیرەك حەل ایتلرگە تییش. اش شوندان عیبارەت،کی پارلامینتاریزم ئەساسندە قورلغان میللی موختارییەت بر نەرسە، پرالیتارییات هەم فەقیر کرەستیانلار دیکتاتوراسی ئەساسندە قورلغان موختارییەت ایکنچی نەرسە. ئوکتەبر اینقیلابینڭ نەتیجەلەرینە ایرشو شەرائیطندا میللییەت مەسئەلەسن حەل قیلو، فیورال اینقیلابینا ایرشو شەرطیندا حەل قیلوغا باشقا بولورغا تییشلی.

شورالار حاکیمییەتی هەر میللەت پرالیتارییاتینڭ میللی تلەکلەرن اورنینا جیتکرە. هەر شورا هەر میللەتنڭ پرالیتارییاتینا شورالار هەم شورالارداغی ئوز شەعبەلەری آرقلی ایشچیلەرنی برلەشدرو هەم باشقە کیرەکلی مەسئەلەلەردە تلەگەنچە اشلەرگە ایمکان بیرە. شورالار حضورنداغی میللی شەعبەلەر اشچی - کرەستیان

شورالاری جمهوریه‌تینڭ قاراره‌رن هه‌ر خه‌لقنڭ ئوز تلنده طورمشقا قویارغا خدمه‌ت ایته‌له‌ر هه‌م مه‌عاریف، حکم، مه‌طبوعات اشله‌رن ئوز تلله‌رنده آلوب بارو طوغروسندا چیکله‌نمه‌گه‌ن حه‌قغا مالیك بولالار.

بزنڭ اورال اوبلاستی کامیتیتندا میلله‌تله‌ر شه‌عبه‌سی یوق. مونده‌ی مه‌سئه‌له‌ر خه‌زرگه ایداره شه‌عبه‌سنده قارالالار. آیرم شه‌عبه بولماونڭ سه‌به‌بی شول: بزنڭ اویلاوبزچا، پرالیتارییات اینقیلابی شیکللی وه‌قتدا میللیه‌ت مه‌سئه‌له‌سن ئوستده‌نگنه حه‌ل ایتو یارامی. حاضرگی ئه‌حوال اچنده میللی مه‌سئه‌له‌رنی حال ایتو حاقندا بزنڭ ئه‌لی ته‌جریبه‌بز یوق. بز ایکی ئللك تورلی میلله‌تله‌رنڭ حاضرگی ئه‌حوالده طوتقان اورنلارن بلورگه تییشبز.

بزنڭ ایبده‌شله‌ربز اورال اوبلاستی تاتار باشقرد پرالیتاریاتی، اینقیلاب وه‌قتندا بالشیویکله‌رگه قوشولدیلار. آلار ئوزله‌رینڭ مؤسسه‌سه‌له‌رن بالشیویکله‌رنکی دیب صینفی ره‌وشده توزدیله‌ر هه‌م اوچریدیتلنی صابرانیاغا صایلاو آلدندان اوفا وباشقا شه‌هه‌رله‌رده بولغان اسییزلاردا بزنڭ بله‌ن برگه بولدیلار؛ دوطف، کالیدینلارغا قارشی بزنڭ بله‌ن بر صه‌فدا صوغشدیلار. منه شول سه‌به‌بده‌ن بزنڭ آرادا موناسه‌به‌ت برکدی، قووه‌تله‌ندی. صایلاو اشنده‌ده بز برگه باردق (اونبورغ، طروسیك،) بزنڭ روس هه‌م تاتار تلله‌رنده اورتاق مه‌طبوعاتبز بولدی؛ بزنڭ آیرم ایکی میلله‌تنڭ پرالیتارییاتی بولساقدا، مه‌سئولیه‌تلی وه‌قتلاردا برگه اشله‌دك هه‌م بوتون اشله‌رده تیگز حوقوقلی بولدق. لاکین مؤسولمان پرالیتارییه‌تی آڭ بام هه‌م آرگانیزاتسیه جهه‌تندن روسلار وباشقالارغا قاراغاندا ضه‌عیفره‌ك بولدی. مونی اول ئوزیده بلدی. شونلقدان اول مه‌سئولیه‌تلی وه‌قتلاردا روس پرالیتارییاتینه کیله هه‌م بز برگه‌له‌ب مه‌سئه‌له‌رنی حه‌ل قیلابز؛ هر بر یاڭا واقعه وه‌مه‌سئه‌له‌ر موناسه‌به‌تی بله‌ن نیچك اشله‌ونڭ یولن بیلگولیبز، چاره‌له‌رن کوره‌بز. تاتار هه‌م باشقرد ایبده‌شله‌ر روس ایبده‌شله‌رگه قاراغاندا ناچارراق شه‌رائیط اچنده طورالار. موسولمان بورژوازییه‌سی بیگرکده هه‌ر جهه‌تده‌ن آرتدا قالغان یارلیلارنی بیك راحه‌تله‌نوب ایزه. موللار هه‌م میلله‌تچیله‌ر طه‌ره‌فنده‌ن آلدانغان موسولمان یارلیلاری بیك قارا، شولایدا ئوز ئوزگنی صاقلاو حیسسی هه‌م روس ایبده‌شله‌ر تارتشووینڭ ته‌جریبه‌سی آلارنڭ حاضرگی اینیقلاب وه‌قتنداغی یولن طوغری ره‌وشده بیلگوله‌دی.

ایدل - اورال هه‌م باشقردستان موختاریاتی ایعلان قیلونغاچ موسولمان

یارلیلاربنڭ کوزی آلدندا بای صینفلاردان عیبارەت میللی حکومەت توزلدی. موسولمان پرالیتاریاتی بو میللی سەیاسەتنڭ بورژوازیەنڭ فەقیر خالق ئوستندەگی حاکیمییەتی نغوغا خدمت ایتەچەگن آڭلادی هەم شونلقدن میللی شورا، ایدل - اورال بلەن تارتشدی، روس پرالیتاریاتی برلەن هاماندا نغراق برلەشدی موسولمان پرالیتاریتی شورالار طورمشینە ایشتیراك ایتدی، شورالارغا هەم باشقە مؤسسەلەرگە ئوزینڭ وەکیللەرن صایلادی، روس پرالیتاریاتی بلەن قولغا قول طوتنوب باردی. میللی موختاریەتچیلەر خیال قیلغان تەملی جیمشلەر ئوکتەبر اینقیلابی بلەن بتدیلەر. شوشی اوکتەبر اینقیلابی پرالیتاریاتنڭ هەم دوطف، کالیدین، کیرینسکی لەر یاغندا بولغان میللەتچیلەر آراسنداغی پازیتسیەنی آیردی. میللییەت ئەلەمی یەشەتوب یاتقانلغن موسولمان فقیر خەلقی آچق آڭلادی.

بورژوازییەنڭ تورلی توسکە کرە بلووی ایس کیتەرلك دەرجەدە؛ واق هەم ایری بورژوازییا ئوزلەرینڭ تلەکلرینە ایرشو - فەقیر اوستندە حاکمییەت توزو ئوچون ئەللە نیندی ئەلەملەر آستندا یەشرنودن، ئەللە نیندی یالغان آلداو- لاردان، حتی ممکین بولغاندا کوچ ایستیغمال ایتودەندە تارتنمیلار. آفتانومیا. میللییەت هەلا شاوینیزم ئەساسندە قورلماسقا تییشلی. مینم بەختمە قارشی مونی کورسەتو ئوچون دەلیللەر - کیرەك توگل.

چونکە بوتون فاکتلار شونی تأکید قیلالار، فلاکتلاردان‌دا قوتلی دەلیل بولووی مومکین توگل.

میللی - مەدەنی موختارییەت بزنڭ ئوچون قورقنچلی توگل. اول ئوزندەن اوزی ئولەچەك؛ لاکین شاوینیزم آغوویغنا بر نیقدر وقت فەقیر خەلقنی ایحتیمال آغولار، هەم میللەتچیلەرنڭ امیدلەرن قوزغاتور. صان جهەتندەن آز بولغان کچکنە میللەتلەر میللی موختارییەتنی تلەمیلەر چونکە آلار میللی موختارییەت بولغاندە صانلاری آز میللەتلەرنڭ ایزلەچەکلرن بلەلەر حەتتە باشقردلاردا موندی آفتانومیە تلەمیلەر، آلار آیرم باشقرد آفتانومیەسن تلیلەر هەم تاتار - باشقرد جمهورییەتی پالاژینیەلاری اعلان قیلنووی مناسبەتی بلەن ئوزلەرینڭ شول تلەکلەرن اورال اوبلاستی شوراسینە بلدردیلەر. شورالار آفتانومیەلاری ایقتیصادی بیلگولەر بوینچا توزلرگە تییوش هەم شولای توزلگەن آفتانومیالار اینترناتسیونال شورالاری شیکللی چەچەك آتورلار. منە بز موختارییەت مەسئەلەسن حل قیلونی هەم میللییەت مەسئەلەسن شولای آڭلیبز.

ایبده‌ش ملانور واحدف داقلادی.

(مرکز مسلمان کامیساریاتندن).

بو تاریخی جییلشده محلی ساویتلر وکیللرندن بعضیسی مسلمان پرولیتاریاتی تاتار - باشقرد جمهوریتینڭ وجودگه چغووینه قارشی ایکانلگن اعلان ایته‌رگه جرئت ایتکاچ، مین تله‌مسه‌مده اختیارسز الارغه چانسکینڭ ریبیتیافه ئه‌یتکان: «تارا ئه‌لی: یالغانلا، لکن اولچه‌ونده بل» سوزلری بله قچقراسم کیلدی.

قایچان بو سیاسی، رپیتیلوف اوحشاشلارینڭ یالغانلری بوتون اولچه‌ولرنی یوغالتا، آلار چیکدن چغوب، اوزلری آرتندن یوز مڭلر اشچیلرنڭ ابیه‌رگانن اعلان ایته‌لر، شول وقت مین اویلانام: حاضرلکده وفات بولغان ایتالیالی کریمینالیست سیزار مومبرودزانڭ «اوزینڭ انسانیت طرفندن سایلانغانلر» آلبومینه بو سوزنی نیندی سرلی اویلر آستنده قید ایته‌ر ایدی. بویوك عالمنڭ سرلرن کم توشنه، کم بله: بلکه اول آلار اوچون اوزینڭ آلبومنده ایڭ قدرلی اورنلرنی تعیین ایته‌ر ایدی.

بولاچاق تاتار - باشقرد جمهوریتینڭ ایڭ کیری دشمانلرندن قازان ساویتینڭ وکیلی گراسیس «مسلمان ساتسیالیستلرینڭ ПОЗВОНОЧНИК ی یوقلق حقنده اعلامی» کیکمش مجلسی اعضالرندن قایسی برلرنده بلسی کیلو حسلرن اویاتدی.

مسلمان ساتسالیستارینڭ ПОЗВОНОЧНИК ی بارلق، یاکه یوقلغن تیکشرونی، گراسیسنڭ روحانی آورودن ПСИХО-ПАТАЛОГ لر طرفندن تیکشراوب نتیجه‌ده کیله‌چه‌ك عصرلرغه یادکار اوچون موزیغه بیرلو وقتینه قدر صبر ایتلوب طورلورغه تییشلی مسئله، اول حقده بز شولایغنه اویلی آلابز. ئه‌لی حاضر آناردن اهمیتلی مسئله‌لر دار.

مین اوزمنڭ نطقمنی باری فاکتلرغه‌غنه بنا ایتوب سویلیم. مسلمان برولتاریاتینڭ تاتار - باشقرد جمهوریتینه قاراشی بـله سزنی تانشدرو اوچون اول حقـده بزده دیسته‌لر بله بولغان تیلیگرامالرنی اوقونی کیره‌کسنه‌م. (کیکمش مجلسی آچلو مناسبتی بله جمهوریت حقنده محلی م. س. کامیتیتلری، مسلمان کامیتیتلری، مسلمان اشچیلر، پریکازچیکار طرفندن آلنغان تیلیگرامالرنی اوقی.)

تاتار - باشقرد جمهوریتینه مسلمان برولیتاریاتینڭ قاراشی منه نیچاك.

«تاتار - باشقرد جمهوریتی حقنده‌غی پالاژینیه‌نی وجودکه چقارماو اوچون، مونده کراسیس مرکز مسلمان کامیساریاتینینک «خلق نله‌کندن باشقه» «اوز اوزندن» کیلوب چقفان بر اویوشما» ایکانلگن اعلان ایته. بزکه شونده‌ی اوق تحقیرنی بورژووازنی کازیته صحیفه‌لری آرقلی جونسزمالای، سیاسی خولیغان آخوندعطاالله بهاالدینف ارغطا.

«کامونیست» کراسیس بله بورژووازییه‌لا کیرینک قاراباندالری آراسنده نینده‌ی برلك!

کراسیس هم آنك یولداشلرینه مین بزده رسمی حسابقه کرگان مسلمان کامیساریاتلرینك سانن تقدیم ایتم. آلردن کوب نوسه‌لر آکلاشلور (صانلرن اوقی.)

آلرغه باشقه، بز تاغی کوچ غیرتنی مسلمان سانسیالیستاری کامیتیتلرندن آلابز. آنده‌ی کامیتیتلر توبه‌نده‌گی مرکزلرده: قازان، آرخانگیل، ساراتف، سامارا، آستراخان سمبر، تومن، طوم، تاشکند، مسکو، پیتروغراد، پیرم وباشقه بیرلرده.

مرکز مسلمان سانسیالیستلر کامیتیتینک رئیسی صفتی بله مین سزکه قسقه رەوشده مسلما پرولیتاریاتی آراسنده‌غی انقلاب حرکتینک تاریخی بله تانشدرونی کیره کسنەم.

فیورال کونلرنده، خلق آچووینک طاشقونی کانتروالسز پادشاهلق تختن تاشلاغان چاقلرده اوق، قازانده باشقه خلق مؤسسه‌لری بله بر رەتکه، مسلمان پرولیتاریاتی آراسنده سانسیالیزم مدنیتی فکرلرن تاراتو هم مسلمان اشچیلرن سیاسی - اجتماعی حرکتلرکه حاضرلەونی مقصد ایتوب طوتقان مسلمان سانسیالیستلر کامیتیتی توزلدی.

مسلمان سانسیالیستلر کامیتیتی باری سیاسی فکرلر تاراتو اوچون گنه توزلمه‌دی، آنده مدنی اویوشمالر: مسلمان اشچیلر قلوبی، تیاتری، اجتماعی فنلر قورسی بوسی آرتنده ن برسی میدانغه کیلدیلر.

اوزلرینك ایرکلی ساعتلرنده کوکللرن ایزگیلك، محبت، انسانیت نورلاری بله سافلاندرا طورغان مسلمان اشچیلرینك مرکزی منه شولار.

ایبون آینه «قزل بایراق» غزیته‌سی چقدی. بوکونلرده‌لی کادیت-مینشەویزم سلطنه‌سینك چیکسز وقتلری بولسه‌ده، مسلمان سانسیالیستلری آچقده قارامی، اول وقت اوق «بوتون حاکمیت شورالارغا!» لوزنیغسن کوته‌ردیلر.

حاضرکی قهرمان کراسیس مینشەویکسکی نطقلر سویله‌کان چاقلرده مسلمان

سانسیالیستلری مسلمان اشچیلرن شورالر حاکمیتی، اشچیلر کانتروللی بولغان تارتشوغه اوندیلر ایدی.

روس میتینغلرنده «بالشه‌ویك»، «لینین» سوزلری اوچون خطیبلرنی قیناغانده، مسلمان میتینغلرنده: «یه‌شه‌سون بین‌الملل پرولیتاریاتنڭ یولباشچیلری» آوازی یاڭغری ایدی.

موندی پرولیتاریاتنڭ همه ایرکنلکلرگه حقی بار، موندی پرولیتاریاتنڭ خیتلریتی شرقده انقلاب حرکتلری اوسوننڭ زالوگی (رهنی) بولا آلا.

مارت آینده قازان مسلمان سانسیالیستلر کامیتیتی مسکو مسلمان اشچیلرینڭ برنچی کانفیرینسیه‌سن جیدی. کانفیرینسیه‌نڭ قراری بوینچه مسلمان سانسیالیستلر کامیتیطری معنی وسیاسی اویوشما صفتی بله‌توزله‌لر. آلار سانسیالیزم، کاموینزم فکرلرن خلق آراسینه تاراتو بله بولاچاق سانسیالیزم مدنیتینڭ اورلقلرن چه‌چه‌رگه تییشلیلر.

بزنڭ قوت آرخانگیلدن باشلاب یه‌ڭی تورکستان جمهوریتینه قدر دیلگان مسلمان کامیساریاتلار هم مسلمان سانسیالیست کامیتیتلرنده بز چن جرئت وغیرت اعلان اینه آلابز: مسلمان پرولیتاریاتی آراسنده‌غی قوتلی، طوغری یه‌شلر، غیرتلی قارتلا بارسیده بولاچق تاتار - باشقورد جمهوریتینڭ قدرن قیمتن حمایه اینه‌چکلر.

مسلمان پرولیتاریاتی آراسنده تاتار - باشقورد جمهوریتی حقنده‌غی بالازینیه‌غه قارشیلار تابلسه، آلر Соціалогія نڭ توگل، بلکه потологія هم Креминалогія نڭ فنه دقتارن اوزلرینه جلب اینه آلورلق «ندرسه» بولاچاقلر.

بز تاتار - باشقورد شورالر جمهوریتینڭ مسلمان شرقی اوچون ریوالیوتسیه یولی کوره‌تورچی یولدز بولا آلووینه اوشانابز. بلکه، روسیه فعالیتینڭ سبب‌لرن بین‌الملل مقیاسده اولچی آلماغان، یاساما، تنوزك اولچه‌ولی، سانسیالیستلرغه لکه، بو جمهوریتنڭ تاریخی اهمیتلری معلوم توگلدر.

بز اویلیبز: تاتار - باشقورد خلقینه، مختاریت حقوقن بیرو شورالر حاکمیتن نغیتاچق، ریوالیوتسیه نامرلرن تیره‌نره‌ك اوطرتاچاق.

تاتار - باشقورد جمهوریتینڭ شورالر اوچربیلیقلنی اسیزدینه، تیك تاتار - باشقورد جمهوریتی حقنده‌غی پالازینیه‌ده قه‌یتلگان چیکلرده‌گی ساویتلردن‌غنه وکیللر کیلورگه تییش.

چیکلرنی کیکه‌یتوکه تابا بولغان هر آدوم، بزنک اویلاومزچه، تاتار. باشقورد خلقینک مختاریت حقوقینه تعرض ایتو بولاچاق.

مینم اوچون، بو کیکه‌ش مجلسی بوتون مسلمان پرولیتاریه‌تیه مراجعت ایتو آلا طورغان بر منبر.

دایه‌ده‌ش، مسلمان اشچی، کریستیانلر:

اوز مدنیتگز هم آلده‌غی یاقتی استقبالگز اسمینه برله‌شگز. یراق هندستان، مصر، بوروغی نیل ساحللرنه، آزیا صحرالرنده بزنک قرداشلربز، میلیونلرچه اشچی مسلمانلرنک قومسز حیله‌لی یاوروپا بورژوازیه‌سی قولی آستنده ایزلوب یاتولرن اونوتماگز. اگر سزنک عالی کوکللرگز آلرنی آزاد ایتو، آلارنی بین‌الملل پرولیتاریات صفینه کرتو یالقنلری بله یانسه، سز برله‌شگز، قزل بایراق آستینه جیبلورغه آشغگز!

ایده‌شلر، سزنک هر قایوگز بویوک کافکاز تاولری، سیبیریا صحرالرندن آول هم شهرلردن زور چیتنلک بلن طووا طرغان تاتار ـ باشقورد جمهوریتن حمایه ایته‌رگه آشغگز.

یه‌شه‌سون تاتار ـ باشقرد جمهوریتی!

یه‌شه‌سون بیوک یازمشلرغه تابا بارا طورغان مسلمان پرولیتاریاتی!!

مولا نور واحدف نڭ مجلس تمامندا سویله‌گه‌ن نطقی.

مین اوزون نطقلار بلن سزنی یالقدررغا تلمیم، شولایدا موسولمان پرالیتاریاتی حه‌ره‌که‌تینک عادیگنه بر حه‌ره‌که‌ت توکللگن، موسولمان پرالیتاریاتی تله‌کلرن توکه‌لله‌وننک بدینه‌لمیه‌ل ماشتابدا زور بر آلغ ایکه‌نلگن آڭلاغان هه‌م فوری سوزله‌رده‌ن کوچوب طورمش شه‌رطلاریدا مووافیق ره‌وشده اش کوره باشلاغان لینین، استالین ایده‌شله‌رگه مه‌رکه‌ز موسولمان‌سانسیالیستلار کامیتیتی هه‌م‌مرکه‌ز موسولمان کامیسارییاتی ایسمندن صه‌میمی ته‌شه‌کرارمنی ایرشده‌رم. اوکته‌بر اینقیلابی روسیه‌ده‌کی کاپیتالیزم توزلشن جیمرب، اینقلابی کوچله‌ر یاڭا طورمش قایده‌سینه اشلی باشلاغاندان صوڭ خه‌لق کامیسارلاری شوراسی طه‌ره‌فندان شرقداغی موسولمانلارغا خطابنامه چغارلدی بو خیطابنامه‌ده خه‌لق کامیسارلاری شوراسی موسولمانلارغا مورواجه‌عه‌ت قیلوب بدینه‌لمیه‌ل پرالیتارییات صفینه قوشلورغا ئونده‌دی.

موسولمانلارنڭ اینقیلابقا قاتناشووی ئوچون تاتار ـ باشقورد جمهورییه‌تی

ھەقنداغی پالاژینیا ایعلان قیلنوی زور بر آدم بولدی. بزنك فکربزچە، تاتار باشقورد جەھورییەنی اینقیلاب اویاسی بولوب، آندان ساتسیالیستیچسکی اینقیلاب بالقونلاری شرقنك ایك اورتالارینا قدەر اوچاچاق. مین اویلیم،کی تاتا باشقورد جەھورییەنی وجودکە کیترلگەچ، موسولمان پرالیتاریاتی اوکتەبر اینقیلابینك بیرگەن جیمشلەرن صاقلار ئوچون جانندا اوزغانمایاچاق. تاتار - باشقوردجەھورییاتی ھەقنداغی پالاژینیانی توزگەندە بز ایك برنچی مەقصەدایتب شرقداغی موسولمانلارنك اینقیلاب روحی بلەن صوغارلوون آلدق ھەم بز بلەبز،کی موسولمان پرالیتاریاتی بەینەلمیلەل اینقیلابقا قاتناشقانداغنە اینقلاب نق جیکلمەسلك بولاچاق.

درست، بەینەلمیلەل ایمپریالیزم بزنی قصا، اوکتەبر کونلەرندە پرالیتاریاتنك کوچلی قولی بلەن یاندرلغان شەمنی بوتون دنیا ایمپیریالیستلاری تورلەرینك آغولی صواشلاری بلەن سوندرمەکچی بولالار، لاکن بز اشانابز،کی حاضر، موسولمان پرالیتاریاتی بەینەلمیلەل پرالیتاریات صەفینا قوشلغاندان صوك، اول شەمنی صاقلاب قالو مومکین بولور. پرالیتاریات بیك کوچلی اول - آنی جیکوب بولمی.

موندا قایسی برەولەر میللییەت مەسئەلەسینك اینـدی وقتی اوزغانلغن سویلەدیلەر. موندا ئوزن کاموتیست دیب آتاوچی قایسی بر وەکیللەرنك سویلەونچە گویاکی بز تاریخی پیرسپیکتیوابزنی یوغالتقانبز ایمش. مین اویلیم،کی شوشی سوزنی سویلەوچی یاقنداغینغنا گوروچیلەرنك ئوزلەرینك پیرسپیکتیوالاری، بەینەلمیلەل پیرسپیکتیولاری یوغالغان. روسیەدەگی بار میللەتلەر اشچیلەرینك تلەگینە موافق روشدە حەل قیلونساغنا میللییەت مەسئەلەسی بتەچەك. میللییەت ھەم میللی تلەکلەر بر خیالغنا توگل، بەلکی طەبیعی نرسەلەر، ھەم آنی ھەر ساتسیالیست ایعتیبارغا آلورغا تییش. ئەگەردە بز طەبیعی کوچنی ایسەکە آلماساق روسیە اینقیلابن اوطدراچاق ھەم شونك بلەن برگە ساتسیالیزمنك غەلەبەسن بیك اوزاق وقتقا کیچکترەچەکبز. میللییات مەسئەلەسن حەل قیلو بیك آسان توگل - بو بیك چیتن مەسئەلە. لاکین بز بو اشدە بەینەلمیلەل پرالیتاریاتنك یول باشچیلاری ھەم خەلق کامیسارلاری شورلاری یاردم ایتەرلەر دیب اشانامز ھەم بو الوغ بولدن مسلمان پرالیتاریاتی حاضرگی کوندەن باشلاب ساتسیالیزم بایراغی آستندە بوتون دنیا پرولیتاریاتی ایلە برگە باراچاقینا ایمان ایتەمز.

استالین ایپدەشنىڭ مجلس تامامندا سویلەگەن نطقی.

مین مەركەز شورالار حاكمیەتنی طەرەفندان شونی بلدرەم، كی خەلق كامیسارلاری شوراسی شرقدەغی ایزلگەن خەلقلارنی هەم ایڭ ئلك بارندان بیگوڭ جەبرلەنگەن شەرق موسولمانلارن قوتقارو ئوچون حەرەكەت ایتونی، شوڭ چارەلەرن كورونی ئوزینڭ ایزگو بورچی دیب تانودی هەم ئەلبەت شولای دیب تانی. اینقیلابنڭ بوتون طەبیعەتی، شورالار حاكمیەتینڭ بوتون توزلشی، روسیەنڭ ایمپریالیستیكی یاۋروپا بلەن ایزلگەن آزیا آراسندا بولغان جغرافی مەوقیعی شورالار حاكمیەتینە شرقداغی جەبرلەنگەن خەلقنڭ ایركنلك ئوچون بولغان تارتشلارینا یاردەم ایتو سیاسەتن طوتارغا قوشالار.

دنیاداغی ایزلولەرنڭ ایڭ نچكەسی، ایڭ قورقنچلیسی میللی ایزلو. بو بیك نچكە - چونكی بورژوازیەنڭ یرتقچ یوزن قابلی، یاشرە. بو بیك قورقنچلی - چونكی میللی بەرلشولەرگە سەبەب بولا.

یاۋروپا یرتقچلارینڭ اشچیلەرنی صوغشقا قاتناشدروب بر بورن كیسەدرولەرینە مووەففەق بولولارینا هەم اول صوغشنی حاضرگە آلوب بارا آلولارینادا سەبەب بورژوازنی میللیەتنڭ بتمەوی. میللیەت - بورژوازیەنڭ ایڭ آخرغی پازیتسیەسی هەم بورژوازیەنی جیڭەر ئوچون آنی شول پازیتسیەسندەن چیقكە آلوب ارغترغا كیرەك. بزنڭ قایسی بر ایپدەشلەربز اشلەگەنچە میللیەت مەسئەلەسن چیتدە قالدرو هەم آنی اینكار ایتو میللیەتنی بترو توگل. میللیەت مەسئەلەسن بترر اوچون ایڭ ئلك آنی حەل قیلورغا كیرەك. میللیەت مەسئەلەسن حەل قیلو ئوچون آنی شورالار یولینا قویارغا هەم اشچی خەلق تلەكلەرینە بوصونلەرغا كیرەك. منە شولای بولغاندا غنا بورژوازیەنڭ آخرغی قووالی قولندان آلورغا موكین. حاضرندە توزلە طورغان تاتار - باشقرد آفتانومی جمهوریەتی اینقیلابدە زور ئەهەمیەتی بولغان شوشی مەسئەلەنی عەمەلی یاقدان حەل قیلو بولا. شوشی تاتار - باشقرد موختار جمهوریەتی شەرقداغی موسولمان خەلقینڭ ایزلو، جەبر ظالملەردەن قوتلو یولن یاقترتا طورغان ملیاق بولسون!

مین اوچریدیتلی اسیزد جیو حاقندەغی كیكەش مەجلیسینڭ یابلوون ایعلان ایتەم هەم سزگە شوشی موختار جمهوریەتنی توزو اشندە مووەففەقیەت تلیم.

قرارلر.

داكلادلر تمام بولغاچ، اوچريديتلنی اسيېزدنی فايلردن چاقرو هم كاميسيه توزو مسئلەسينه كوچلوب، صول سانسياليست ريواليوتسيەنيرلر فراكسيەسی اسمدن اوفالی ولاديمير ياكوشين ايبدەشنك تقديمی، تاتار كاموۆنيستلری فراكسيەسينك شوڭا قوشلووی ايله توبەندەگی قرارلر قبول قيلوندی. (كاميسيه هم اسيېزد چاقرو حقنده اوز قديملری اوتمەگەچ، ٥ بالشيويك، شولردن بری شميغولف، مجلسدن چغوب كيتەلر).

تاتار - باشقرد شورالار جمهوريتی‌نك اوچريديتلنی اسيېزدی اوشبو اساسلر بوينچه چاقرلاچاق:

١) تاتار - باشقرد جمهوريتينك اوچريديتلنی اسيېزدی، بو حقده مركز شورالار حاكميتی طرفندن اعلان قيلنغان پالاژينيەده صزلمش چيكلر اچندن چاقرلور.

بو مسئلەگه چوواش وچيرمش خلقلری بيك نق باغلانغان بولغانلقدن، قازان ولايتی بوتونلەی بلەن، شولای اوق تاتار - باشقرد شورالار جمهوريتی‌نك اساسی طوبوگرافيه چيكلەش بولوب، تاتار، باشقرد، چوواش وچيرمشلر كوپچيلكده اولطرغان بيرلر اسيېزدغه وكيللر يبەرەچەكلر.

٢) بوغارغی برنچی وايكنچی مادەدە كورسەتلگەن بيرلردن اسيېزدغه وكيل يبەرو حقوقی، وولست شورالرينه بيرله. بوتونسی يەيسه بر ئولوشی بو جمهوريتكه كرەچەك ولايت شورالری اوچەر، شوندی اويەز شورالری ايكيشەر و بو ولايت هم اويەز شورالری حضورندەغی روسفه باشقه ملتلرنك كاميسارياتلری باكه شعبەلر برەر وكيل يبەرەچەك.

ۋولستلردن باراچاق وكيللرنی صايلاو اوچون، اويەزد اسيېزدلری ياساڵور.

٤) تاتار - باشقرد شورالر جمهوريتينك اوچريديتيلنی اسيېزدن جيەو اوچون جيدی كشيدن عبارت بر كاميسيه توزلوب، بوڭا مركز مسلمان كاميسارياتی ايله ملی اشلر كاميسارياتندن برەر، چوواش، چيرمش، تاتار، باشقرد هم روسدن برەر كشی صايلانور.

٥) كاميسيەگه اوشبو كشيلر سايلانديلر: ١) ملی اشلر كاميسارياتندن

ملا نور واحدف؛ ٢) مركز مسلمان كاميسارياتندن عارف يانبايف؛ ٣) تاتارلردن كامل يعقوبف؛ ٤) باشقردلردن عبيدالله دولتشين؛ ٥) چوواشلردن دانيل ئەلمن؛ ٦) ماريلردن موخين، ٧) روسلردن ۋلاديمير ياگوشين (بو‌ر سبب ايله بو كشيلر اشلی آلماسا، آلار اورنينه باشقالارنی كرتوركه كاميسيه حقليدر.)

٦) اسييزد اوفادە چيبلاچاق. آنك وقتن كاميسيه تعيين ايتەچەك. بو كاميسيه حاضرگه مەسكەودە ملی اشلر هم مركز مسلمان كاميسارياتی حضورنە اشلەب، صوڭره شول جمهوريت طوپراغينه كيتەچەك

كاميسيەنك چغنارى ملى اشلر كاميسارياتى طرفندن تامين قيلنا. اما اسييزدنقی ولايت واويەز شورالريغه بو كلەتلەچەك.

بولار اساسی قرارلر بولوب، كاميسيه طرفندن تفصيلاتی اشلەنەچەك هم تعليمات تاراتلاچاقدر.

شوندك بامن كون تەرتيبندەگی مسئەلەر تمام بولوب ١٧ نچی مای كيچ ساعت ٦ دە كيكەش مجلسی يابلا.

جمهوريت‌نك اوچريديتيلنى اسييزدن جيو كاميسيەسى

١

اسييزد جيونك اساسلارى.

كاميسيەنك ٢٢ نچى مايدا مەسكەودە بولغان جيولشندە جمهوريت‌نك اوچريديتيلنى اسييزدن جيو حاقندا تۆبەندەگى اساسلار قبول ايتلوب، ملی اشلر كاميسسارى استالين طرفندن تصديق قيلوندى؛

١) اوچريديتيلنى قورولتايغه يدى گوبيرنانك (اوفا، قازان، اورينبورغ، سامار، سمبر، ۋياتكه پيرم گوبيرنالريڭ گوبيرنسكى) صاۋديبلارندن اوچەر وكيل؛

٢) شولار يانندە محلی كاميسارياتلر (تاتار، باشقرد، چواش هم چيرمش) كاميسارياتلرندن بەر كشى بولوب، گوبيرنا - صاۋيتلرينك تصديقی بلەن بيبەرلورلر.

٣) توب ييرگە كرگەن هم آلارغە حەودلەش ياتقان رايونلردەغى اويەزد صاۋديبلرندن ايكيشەر كشى؛

٤) شول اویەزدلردەگی محلی کامیساریاتلردن، (تاتار، باشقرد، چواش هم چیرمش) باکی آلار اورنینه طورا طورغان محلی آندیللردن، اویەزد ساۋدیپنڭ تصدیق ایتووی بلەن بر، وکیل ییبەرلور؛

توب (اساس) ییرگە توبەندەگی اورنلر کرەلر:

١) بوتون قزان گوبیرناسی؛

٢) بوتون اوفا گوبیرناسی؛

٣) قزاق ییرلرندن باشقه بتون اورینبورغ گوبیرناسی؛

٤) ۋیاتکه گوبیرناسندن: آلابوغا، مالمژ، یارانسکی، اورژوم هم صاراپول اویەزدلرینڭ بر نیقدر اورنلری - یعنی تاتار، باشقرد، چواش، چیرمش ملتلری اوطرغان اورنلر کرەلر؛

٥) سمبر گوبیرنلسندن: بوا، سمبر، قورمش اویەزەلرینڭ بر نیقدر کیسەکلری کرەلر؛

٦) سامارا گوبیرناسندن: بوگولمه، بوغورصلان اویەزدلرینڭ بر نیقدر کیسەکلری کرەلر.

پیرم گوبیرناسندن: شادرین اوصه، کراصنو اوفیم یکاتیرینبورغ اویەزدلرینڭ بر نیقدر اورنلری کرەلر.

توب ییرگە کرتلگەن اورنلرده اویەزد ساۋیتلاری آرقلی. ۋولصت ساۋیتلرندن وکیللر اویوشدرالار، شونڭ بلەن برگە وکیللرنڭ سانن، «ساۋیتلرنڭ اوچریدیتیلنی اسیزدنی چاقرو کامیسیەسی» تعیین ایتەر.

٢

اوچریدیتیلنی اسیزدغا وکیللەر چاقرو روشی هەم هر ولایتدەن چاقرلاچاق وکیللەرنڭ سانی.

وکیللەرنڭ سانن تعیین ایتکانده قرق مڭ اساس ایتوب آلنغانغه کورەشول سانڭ یارطیسندن کیم بولغان اورنلر وکیل ییبەرو حقینه مالك بولمیلر.

١) قارالطورغان گوبیرناقزان گوبیرناسی بولوب، بتون قزان گوبیرناسنه جمعسی ٣ ٠٦٩ ٧٦٩ خلق بولوب، شولارنڭ ٢٧٨ ٠٠٠ ی قزان گوبیرناسنده بولغان شهرلرده طورالر. بولاردن قالغانلری آوللارده بولوب توبەندەگی روشده اویەزدلرگه بولنەلر.

نیچه وکیل.	عموم خلق	اویەزدلر
٨	٣٣٠،٠٠٠	آ) قزان اویەزدن . . . .
٧	٢٦٠،٠٠٠	ب) مامادیش . . . .
٧	٢٦٥،٠٠٠	ج) تەتش . . . .
٦	٢٤٨،٠٠٠	د) لایش . . . .
١٠	٤٠٥،٠٠٠	ه) چیستای . . . .
٦	٢٣٥،٠٠٠	و) اسپاس . . . .
٤	١٧٥،٠٠٠	ز) زوٗیه . . . .
٤	١٤٥،٠٠٠	ح) چار . . . .
٦	٢٣٠،٠٠٠	ط) تسیوٗیل چویل . . . .
٤	١٧٠،٠٠٠	ی) چاباقسار . . . .
٣	١٢٦،٠٠٠	ک) کوزمادیمیان . . . .
٥	١٩٨،٠٠٠	ل) یادرینسکی . . . .
٧٠	٢،٧٨٧،٠٠٠	جمعسی:

٢) اوفا گوبیرناسی: بتون اوفا گوبیرناسندەغی خلق ٣،١٣١،٧٤١ کشی بولوب، شولار آراسنده اوفا گوبیرناسینڭ شهرلرنده ٢٠٨،٥٦٤ کشی طورا. آندن قالغانلاری آوللارده بولوب، اویەزدلرگه توبەندەگی رەوشده بولنەلر:

نیچه وکیل.	عموم خلق	اویەزدلر:
١١	٤٤٥،٠٠٠	آ) اوفا اویەزدی . . . .
١٦	٦٢٧،٠٠٠	ب) بەلەبەی . . . .
١٧	٦٥٤،٠٠٠	ج) بوٗری . . . .
٦	٢٤٥،٠٠٠	د) زالاتاوست . . . .
١٣	٥٠٤،٠٠٠	ه) مینزەله . . . .
١١	٤٤٦،٠٠٠	و) استەرلیتاماق . . . .
٧٤	٢،٩٢١،٠٠٠	جمعسی:

بو ایکی گوبیرناده اویەزد اسییزدلری همەسی اوز اویزدلرنده چاقرلاچق. بو ایکی گوبیرنادن باشقەلرینڭ همەسنده رایونی اسییزدلر چاقرلادر.

رایونی اسییزدلرگه قاطناشو حقوقی؛ تاتار، باشقرد، چواش، چیرمش ملتلری

اوطرغان اورنلرده، شول ۋولصت خلقينڭ دورتدن بوسن، ياكه ايكنچى نورلى ئەيتكەندە 25% پروتسينتن تشكيل ايتولرى بلەن ياكه يوغاريدە ئەيتلگەن ملتلرنڭ بارسى برگه شول پروتسينتنى طوطرو بلەن اول ۋولصت رايبونى اسييزدلرگه اوزلرينڭ وكيللرن يبەرو حقوقينه مالك بولادر.

٣) سمبر گوبيرناسى: بو گوبيرنادن بوا، سمبر هم قورمش اويەزلرنده رايبونى اسييزدلر بولاچق

آ) بوا اويەزدى: آنده جمعسى ٢٧١ مڭ نفوس بولوب، آرخانگيل، پاماپسكى ۋولصتلارنده يوغاريده ئەيتوب اوتكەن ملتلرنڭ هيچ بوسى ٢٥% تشكيل ايته آلماغانغه كوره، اول ايكى ۋولصت قالدرلا. بناءً عليه آلارده بولغان ٢٦٠٠٠ نفوس بوا اويەزى نفوسندن طرح ايتلوب آلنغاچ ٢٤٥٠٠٠ خلق قالوب، بوا اويەزندن آلتى وكيل يبەرلورگه تييش؛

ب) سمبر اويەزندن بيك آزغنه اۇلوشى كروب، توبەندەگى ۋولصتلار كرەلر:

١) الوغ طارخان ۋولصتنده	١٣،٥٨٦	كشى.
٢) الوغ تسيلينسكى ۋولصتنده	٦،٥٢٢	»
٣) يوغارى تيموچن ۋولصتنده	١٦،٨٢٤	»
٤) سوينداوك ۋولصتنده	١٣،٠٧٤	»
جمعسى:	٥٠،٠٠٦	»

بو استانيستكه ١٩٠٨نچى يلغى حساب بولغانلقدن، بونڭ اوستينه ١٠ يللق طبيعى اوسەنى قوشارغه، يعنى يـمـه ٢٠% آرتدرورغه كيرەك بولاده، سمبر گوبيرنا اسندن ٦٠ مڭ كشى رايبونى اسييزدگه اوزلرينڭ وكيللرن يبەرروگه تييش. بو سمبر اويەزى اوچون اسييزدنى بوا شهرنده يافقراق بولغانغه كوره، سمبر، بوا اويەزدلرنده بولاچق رايبونى اسييزد بردن چاقرلوب، بوا شهرنده بولووى موافق طابلدى.

بوايكى اويەزدنڭ برلەشكەن اسييزدى اوزلرندن سيگز وكيل يبەررگه تييش.

ج) قورمش اويەزى: قورمش اويەزنده توبەندەگى ۋولصتلار كرەلر:

١) آلغاش ۋولصتنده	٦،٢٠٠	كشى.
٢) آذاى ۋولصتنده	٢٦،٦٠٠	»
٣) قورمش ۋولصتنده	٢٤،٧٠٠	»

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА Х.Д.У.
Інв. № 79877

٤) چيبيلى ۋولاستىندە ١٥،٣٠٠ «

٥) پيتراكسين ۋولستىندە ١٥،٨٠٠ «

٦) بالرق ولستىندە ١٣،٧٠٠ «

جمعسى: ١٠٢،٣٠٠ «

ديمك، جمعسى سمبر گوبيرناسىندەگى رايوننى اسييزدلردن اون بر وكيل اوچريدنيلنى اسييزدگە ييبەرلووگە تييش

٤) ۋەتكە گوبيرناسى: ۋەتكە گوبيرناسىندە آلابوغا، صاراپول، سالمز، اورژوم هم يارانسكى اويەزدلرى اوچريدنيتلنى قورولتايغە اوزلرينڭ وكيللرن ييبەرەلر. شوڭا كورە اول اويەزلردە رايوننى اسييزدلر جييلاچق.

آ) آلابوغا اويەزدى: آندن توبەندەگى ۋولستلار رايوننى اسييزدگە قاتناشالار:

١) چيركاس ۋولستىندە ٢٠،٦٠٠ كشى

٢) صالا اوش ۋولستىندە ١٧،٠٠٠ «

٣) تريخوئينسكى ١٣،٨٠٠ «

٤) پيانابور ۋولستىندە ١٢،٩٠٠ «

٥) موشاقوف ۋولستىندە ١٤،٧٠٠ «

٦) ليكارسكى ۋولستىندە ١١،٧٠٠ «

٧) كوراكوفسكى ٢١،٣٠٠ «

٨) كازيل ۋولستىندە ١١،٩٠٠ «

٩) كاچكينسكى ٦،٣٠٠ «

١٠) ۋارزياتچينسكى ١٨،٥٠٠ «

١١) الوغ كيبەڤ ١٣،٥٠٠ «

١٢) آلابوغا شهرى ١٦،٠٠٠ «

جمعسى: ١٧٨٦٠٠ كشى.

ديمك آلابوغا اويەزدندن ٤ وكيل اوچر. قورولتايغە ييبەرلووگە تييش.

ب) صاراپول اويەزدى: صاراپول اويەزدندن توبەندەگى اوچ ۋولست رايوننى قورولتايغە اوزلرينڭ وكيللرن ييبەرەلر: لكن اول وولستلار آلابوغا حدودندە بولغانلق وآلابوغاغە ياقن بولغانلقدن، آلابوغادە بولاچق رايوننى اسييزدلرگە اوزلرينڭ وكيللرن ييبەرورگە تييش.

ۋولستلار توبەندەگيلر:

١) چەكاندين ۋولصتنده	١٣،٦٠٠	كشى.
٢) ايسانباى ۋولصتنده	١١،٠٠٠	»
٣) ئەكرجى ۋولصتنده	٤،٨٠٠	»
جمعسى:	٢٩،٤٠٠	كشى.

ديمەك بو صان آلابوغا اويەزندەگى كرەچەك وولصتلارغە قوشـولادە، آلابوغا سارابول اويەزندن ٥ وكيل اوچر. اسيزدگە ييبەرلەلر:

ج) مالمژ اويەزدى: مالمژ اويەزدينڭ رايونى اسيزدى مالمژ شهرنده چاقرلاچق. مالمژ اويەزدندن نوبەندەگى وولصتلار كرەلر:

١) آربورف ۋولصنى	١٨،٠٠٠	كشى.
٢) نوبەن چيتا	١٣،٠٠٠	»
٣) تسيپين	٩،٠٠٠	»
٤) سەردەك باش	١١،٠٠٠	»
٥) شودين	١٢،٠٠٠	»
٦) كوسكين	١٤،٠٠٠	»
٧) نوسلين وولصتنده	٦،٠٠٠	»
٨) يانغولا ۋولصتنده	١٠،٠٠٠	»
٩) وەبانسكى - پالەنسكى	١٦،٠٠٠	»
جمعسى:	١٠٩،٠٠٠	كشى.

شولاى ايتوب، مالمژ اويەزندن اوچ وكيل اوچر. اسيزدگە ييبەرركەنيش

د) اورژوم اويەزدى: اورژوم اويەزندە جيلاچاق رايونى اسيزدنڭ اورسى سيرنور وواصت صاودبنده بولاچق. اورژوم اويەزدندن نوبەندەگى ۋولستلار كرەچكلر:

١) ايرمو چەش وولصتى	٢٠،١٠٠	كشى
٢) توريكسكى وولصتنده	٣٢،٠٠٠	»
٣) ناقتاى بيلاك وولصتنده	١٦،٠٠٠	»
٤) فونغاور وولصتنده	١٧،٠٠٠	»
٥) ياگا تاريالده	٢٢،٠٠٠	»
٦) كوزنيتسوف	١٦،٠٠٠	»
٧) قاسالايف	١٦،٠٠٠	»

٨) بيلامور	١٥٫٠٠٠	»
٩) سيرنور	١٧٫٠٠٠	»
١٠ خليبنيكووسكى	١٢٫٠٠٠	»
١١) كوك نور	١٥٫٠٠٠	»
١٢) بابسيئسكى	٩٫٠٠٠	»
جەمسى:	٢٠٢٫٠٠٠ كشى.	

شول حساب بوينچه اورژوم اويەزدلدن بيش وكيل اوچر. اسييزدكه بەرلورگه تييش.

٥) بارانسكى اويەزدى: بارانسكى اويەزدلدن كره طورغان وولصتلاردە، اورژوم اويەزدلەگى سيرنوردە بولاچق رايون اسييزدينه وكيللرن يبەروبە، بارانسكى اويەزدينه تييشلى بولغان وكيللرن يبيەرەلر. بارانسكى اويەزدلدن تويەندەگى وولصتلار كرەلر:

١) كادامسكى وواصت	٢٥٫٠٠٠	كشى.
٢) بيرنور	١٣٫٠٠٠	»
٣) آرشانسكى	١١٫٠٠٠	»
٤) سيرديژ وولصتندە	٩٫٠٠٠	»
٥) طاژ سالين	١٦٫٠٠٠	»
جەمسى:	٧٤٫٠٠٠	كشى.

ديمەك، يارانسكى اويەزدينڭ اولوشينه اوچريديتلنى اسييزدكه ايكى وكيل يبرو وظيفەسى توشه. وەتكه گوبيرناسندەغى رايون اسييزدلرندن ١٥ وكيل.

٧ صامارا گوبيرناسى.

صامارا گوبيرناسندن تويەندەگى اويەزلردە رايونني قورولتايلار جييلاچق: بوگولمە، بوغورسلان، صامارا هم استاوراپول اويەزدلرندە.

آ) بوگولمە اويەزدى. اكردە تاتار، باشقرد خلقيغنه كروب ، چواشلار كرلمەگەندە بوگولمە اويەزدلرينڭ بر نى قدر اورنى كرو بلەن اشى تمام بولور ايدى. لكن مەسكەودەگى صاويشچانيەنڭ قرارى بوينچه يوغاريدە ئەيتلوب اوزلغان دورت ملت چاترلورغه تييش بولغانلقدن حدودنى برنچى پرايكت بوينچه كيكەيتورگه طوغرى كيله.

بوکولمه اویه‌زدی، تویه‌نده‌کی وولاستلاردان باشقه بتونلای کوره:

١) باریسکینسکی	٢٠،٠٠٠	کشی
٢) باریسوگلیبسکی	١٠،٠٠٠	»
٣) هوبرینسکی	٩،٠٠٠	»
٤) دیمسکی	٩،٠٠٠	»
٥) کروژلینسکی	٩،٠٠٠	»
٦) اسخودنیوسکایا	١١،٠٠٠	»
جمعسی:	٥٨،٠٠٠	کشی.

شول ٥٨ مڭ کشی‌دن قالغان، ٣٢ وولاستلارده‌غی ٣٤٩،٠٠٠ کشی رایوننی اسپیزدلرکه اوزلرینڭ وکیللرن ییبه‌رلر. رایوننی اسپیزد بوکولمه شهرنده بولاچق. بوکولمه رایوننی اسپیزدنده‌ن اوچر. اسپیزدکه طوغز وکیل ییبه‌رلورکه تیش.

ب) بوغورصلان اویه‌زدی. آندن تویه‌نده‌کی وولاستلار کوره‌لر:

١) ویچکانسکی	١١،٠٠٠	کشی.
٢) استیپنودوراسوسکی	٩،٠٠٠	»
٣) بایطوغان وولاستنده	١٧،٠٠٠	»
٤) میکوشکینسکی‌ده	٧٠٠٠	»
٥) باکلانسکی وولاستنده	١١،٠٠٠	»
٦) ساری آیغر وولاستنده	٣٠،٠٠٠	»
٧) استارو صامسنینسکی	١٠،٠٠٠	»
جمعسی:	٩٥،٠٠٠	کشی.

شوندن ایکی وکیل صایلارغه‌تیش بولا. بوغورصلانده‌غی رایوننی اسپیزدنڭ اورنی بوغورصلاننڭ اوزنده بولاچق.

ج) سامارا اویه‌زدی: سامارا اویه‌زندن فقط ایکی وولاستنه کره:

١) استینو شانتالینسکی	١٨٠٠٠	»
٢) اشلاموسکایا	٩،٠٠٠	»
جمعسی:	٢٧،٠٠٠	کشی.

سامارا اویه‌زنده‌کی ایکی وولست استاوراپول اویه‌زنده بولاچق رایوننی اسپیزدکه اوزلرینڭ وکیللرن بیره‌وب، اویه‌زد بر رایوننی اسپیزد توزوبه‌چه‌لر.

استاوراپول اویازدی،

استاوراپول اویەزدندان توبەندەگی ۋولصتلار رایوننی اسیزدی یاصارغە تیوشلی.

۱) استاروصافچینسکی		۹۰۰۰۰ کشی؛
۲) استارو بیسوسکایا		۱۲۰۰۰۰
۳) نوۋمالیکلینسکایا		۹۰۰۰۰ کشی؛
٤) نوۋماینینسکایا		۱٦۰۰۰۰ کشی؛
۵) ویصوکو قولکوفسکی		۱۷۰۰۰۰ کشی؛
٦) لیبەژسکی		۱۲۰۰۰۰ کشی؛
	جمعسی:	۷۵۰۰۰۰ «
صامارا اوزەننان		۲۷۰۰۰۰ «

بو ایکی اویەزنڭ رایوننی اسیزدی مەلەکەسەدە یاصالووی مطلوب طابلدی. بو ایکی اویەزدن اوچریلەتلەنی اسیزدگە اوچ وکیل بیبەرلورگە تیش.
صامارا گوبیرناسندەغی رایون اسیزدلوندان ۱٤ وکیل.

۷٦) اورینبورغ گوبیرناسی:

اورینبورغ گوبیرناسندە توبەندەگی اویەزدلوردە رایوننی اسیزدلار جیبلاچاق.
اورینبورغ، اورسکی، تروِیسکی هم چیلەبی اویەزلوندە،
آ) اورنبورغ اویەزی، اورینبورغ اویەزدەن توبەندەگی ۋولصتلار کرەلر:
ا) ۱ نچی قارا قیپچاق، یوماغوجە، سیمبونا - پیتروۋسکی، بوشمان هم قارا قیپچاق، ۲ نچی قارا قیپچاق، بورجان قیپچاق، طاشلی کورغازی، رازاموبسکی الله بیردی، موراپطال، بورجەن طایماس، ایمانقولا (بوۋولصتلاردە هر ۋولصت صایون استاتیسکا معلوم بولماغانغە کورە، شول کرگەن ۋولصتلارنڭ عمومی استاتیستیکاسی بلەن قناعتلەنلك.) شول ۋولصتلاردە جمعسی ۱٤۰۰۰۰ نفوس بولوب، دورت وکیل بیبەرورگە تیشلر. اورنبورغ اویەزندەگی رایوننی اسیزد، ۱ نچی قارا قیپچاق ۋولصتندەغی سیدقول آولندە بولوی مطلوب طابلدی.
ب) اورسکی اویەزی. اورسکی اویەزی کراژدانسکی هم کازاچی ییرلوری اسملوی بلەن ایکیگە بولونگەنگە کورە، بتون گراژدانسکی ییرلو دیب ئەیتو بلەن قناعتلەنوب واق صانلارنی کرتمەدك بتون گراژدانسکی ییرلوردەگی خلقلار جمعسی: ۱۸۰۰۰۰ بولوب، بیش وکیل بیبەرورگە تیش بولا. اسیزدنی اورسکی شوروندە یاصاو موافق طابلدی.

ج) ۋېرخنورال اویەزی بو اویەزدە اورسکی شیکللی بتون کراۋدانسکی یېرلری کرە آلدە عموما ١٦،٠٠٠ خلق بولوب، دورت وکیل یېبەرورکە تیېش. ۋېرخنواورالدە رایېوننی اسیزد بولاچق.

د) ترویسکی اویەزی ترویسکی اویەزندن: بایصاقال، ۋەزنیسینسکی، کیرەبینسکی، میاس، پالە کوف،صیرستان، صزغن، تونغاتار،تورغایاق ۋولصتلاری کروب، جمعسی ٦٠،٠٠٠ نفوس تشکیل ایتەلر، شولاردن ایکی وکیل یېبەروکە تیېش بولا. رایېوننی ۋېرخنواورالدە بولووی موافق طابلدی.

ە) چیلەبی اویەزی چیلەبی اویەزندن: محمد تل، مەتیلەو، چرلی، سولتای وولصتلاری رایوننی اسیزد یاصارغا تیش بولوب، آلاردە جمعسی ٤٠،٠٠٠ نفوس بار. اول ۋواصتلار بر وکیل یېبەرورکە تیېش. رایوننی اسیزدنی چیلەبیدە یاصاوی موافق طابلدی بتون اونبورغ کوبیرناسندەغی رایوننی اسیزلردن ١٦ وکیل یېبەرورکە تیېش.

VII) پېرم گوبیرناسی. بو گوبیرنادە توبەندەگی اویەزلردە رایوننی قورلتایلار بولورغە تیېش: اوصا، شادرین، یکاتیرینبورغ هم کراصنا اوفیم اویەزلرندە

آ) اوصا اویەزی اوصا اویازندن:

١) یاڭی آرتاول	٧،٠٠٠ کشی
٢) اولو گوندیر	١٢،٠٠٠ کشی؛
٣) بوغاری بویف	١١،٠٠٠ کشی
٤) صاراش	١٢،٠٠٠ کشی؛
٥) بادیمسکی	١٥،٠٠٠ کشی؛
٦) بالپاچیخینسکی	١٨،٠٠٠ کشی؛
٧) ئەرەژسکی	١٧،٠٠٠ کشی؛
جمعسی	٩٢،٠٠٠ کشی؛

دیمەك اوصا اویەزندن ایکی وکیل اوچر. اسیزدگە یېبەرلورگە تیېش رایوننی اسیزد اوصادە یاصالوی تیېش طابلدی.

ب) شادرین اویەزی شادرین اویەزندن توبەندەگی وولصتلار رایوننی اسیزد یاصارغە تیېش.

۱۹۱۸ لچی یلنڭ برنچی غنوارینه حساب بله‌ن ولایتلرده خلقلرنڭ سانی اوشبو ره‌وشچه:

اوفا ولایه‌تی

اویه‌زار	تاتار-باشقرد	کره‌شن تاتارلر	٪	چوواشلر	ماری	بونه‌ن ملقلو	ویلیکا-روسلو	٪	باری
به‌له‌به‌ی اویه‌زی شهری بله	۴۱۴۸۷۶	۵۴۹۵	۶۵۶۱	۴۴۳۶۷	۹۱۲۲	۵۰۹۷۵	۱۱۱۲۱۰	۱۷۷۳	۶۲۸۱۹۳
بوری شه‌ری بله‌ن	۳۸۳۴۴۲	۱۱۹	۵۸۶۶	۶۲۴	۸۳۵۲۶	۲۹۰۶۹	۱۵۷۶۱۵	۲۴۰۸	۶۵۴۵۱۵
زالاتاوسته شهری بله	۹۱۸۶۵		۳۷۳۶	۹۷	--	۲۸۰۴	۱۵۰۲۳۳	۶۱۱۰	۲۴۵۸۹۶
مینزه‌له‌شه‌ری بله	۳۱۲۹۶۸	۲۸۶۶۴	۶۷۷۸	۴۳۱۴	۲۶۹۳	۶۷۶۶	۱۴۸۶۶۵	۲۹۴۴	۵۰۴۶۶۳
استه‌رلی شهری بله	۲۱۴۹۰۴	--	۴۷۰۰	۳۲۷۶۵	--	۲۶۰۲۷	۴۴۶۳۲۴	۳۷۵۶	۴۴۶۲۲۴
اوفاویه‌ز-ی شهری بله	۱۷۷۱۱۲	--	۳۹۸۴	۵۱۰۹	--	۲۹۲۱۴	۲۲۸۸۲۵	۵۱۲۵	۴۴۵۱۷۳

۱۹۱۸ نچی یل بەنچی غنوار حسابنه کوره قازان ولاینندەگی ملتلرنك سانی هم نسبتی اوشبو رەوشچه:

قازان ولایەتی

اویەزلر	تاتارلر	%	کرەشنلر	چوواشلر	%	ماری	%	بوتەن ملتلار	ۋ. روسلر	%	باری.
قزان اویەزی	١٧٢٦٢٧	٥٢٥	١٦٧٩	٥٨٣	٠٬١٧	٦٧٥٦	٢٬٠٤	١٥٦٣	١٤٦٨٤٩	٤٤٬٥٠	٣٢٠٠٥٦
مامادش	١٦٠٠١١	٦١٬٤٤	٢٧٢٨٧	—	—	٣٢٢٧	١٬٢	١١٤٧٢	٥٨٤٠٥	٢٢٬٤١	٢٦٠٤٨٩
تەتش	١٣٣١١٣	٥٠٬٢	—	٤٨٢١٨	١٨٬١٩	—	—	٧٨٢٨	٧٥٨٤٩	٢٨٬٦	٢٦٥٠٢٦
لایش	٩٦٦٤٦	٣٩	١٦٦٧٥	—	—	—	—	٧١	١٣٤٩٩٦	٥٤٬٣	٢٤٨٣٣٤
چیستای	١٣٠٢٧٦	٣٢٬٠٩	—	٧١١٥٨	١٧٬٥	—	—	١٦٦٤٦	١٨٧٩١١	٤٦٢٨	٤٠٥٩٩١
اسپاس	٧٥٧٠٢	٣٢٬١٨	١٨٣٥	١٧٠٢٠	٧٬٢٣	—	—	١٠١٨٦	١٣٥٤٢٨	٥٥٬٤	٢٣٥١٦٧
زویه	٥٨٢٢٦	٣٣٬١٤	٣	٢٢٥٣	١٬٣٣	٦٨	—	٥	١١٥٠ ٩	٦٥٬٥٠	١٧٥٦٤٩
چار	٣٢١٤٣	٢٢	٢	١٨٦	—	٧٣٩١٧	٥٣٬٧١	٢	٣٩٥١٩	٢٧٬١	١٤٥٧٦٩
چویل	١٩٩٦٤	٨٬٦٨	—	١٨٩٥٤٤	٨٢٬٣	—	—	٢٥	٢٠٦٦٤	٩	٢٣٠١٩٨
چاباقصار	٥٠٨٩	٣	—	١١٨٤٣٢	٦٩٬٦٥	٢٢٦٩١	١٣٬٢٣	—	٢٣٩٦٩	١٤٬٠٠	١٧٠١٩٤
کوزمەدیمیانە	١٥	—	—	٦٥٧٢٤	٥٢	٤٨٧٤٦	٢٨٬٥١	٤	١٢٠٨٨	٩٬٥٥	١٢٦٥٧٧
یادین	—	—	—	١٨٤٥٥٨	٩٣٬١٩	—	—	—	١٣٤٤٧	٦٬٨١	١٩٨٠٢٣
	٧٨٣٨٢١	٣١٦٧	٤٧٥٧٣	٦٩٧٦٧٧	٢٥	١٥٥٣٩٩	٥٬٥٧	—	٩٥٩٢٣٤	٣٤٬٣٧	٢٧٩١٤٨٣

قازان شهرنده یه‌شه‌وچی ملتلرنڭ صانی.

شهرلر	تاتارلر	روسلر	چواش	چیرمش	بوته‌نلر	باری.
قازان	٤٢٧٥٦	١٦١٧٤٣	١٠٢٤	٢٩٣	٣٧٢١	٢٠٩٥٣٧

قازان، اوفا ولایتلرندن باشقاسینه تاتار - باشقرد شورالر جمهوریتنڭ توب بیولرینه اورنبورغ ولایه‌تینڭ کازاچیلر ییرندن باشقا تاتار - باشقردلر اوطرغان اورنلرده کره‌لر.

بوتون اورنبورغ ولاتیتندن تاتار - باشقرد شورالر جمهوریتینه کره‌چك خلقلردن ٤٤٩٩٢٥ تاتار - باشقرد، ٤٨١٦٥٨ ژیلیکا روسلر حسابلانادر.

بو حدودنڭ شرق یاغی شادرین، کاتیرینبورغ اویه‌زلرینڭ تاتار - باشقرد یه‌شه‌گه‌ن اورنلرندن باشلاب، اورنبورغ ولایه‌تینڭ چیله‌بی اویه‌زندن غربی (محمد قلی، مولد، چیری، میتلر، صومکای ۋولستلرینڭ غربی هم شمال غربی بوینچه) اولوشن حدود اچینه آلوب ۋیرخنی اورال هم اورسکی اویه‌زلرنده، کازاچیلر یری چیگی بلەن اورینبورغ اویه‌زی توشوب، اورینبورغ شهرن حدود اچینه آلوب سامارا ولایتینڭ بوزاولق، بوغروسلان اویه‌زلرینڭ اوفا ولایه‌تینه طوتاشقان اورنلری بوینچه حدود کیته‌در.

تاتار - باشقرد شورالر جمهوریتینڭ غربی ئولوشی.

تاتار - باشقرد شورالر جمهوریتینڭ غربده‌گی حدودی اوشبو ره‌وشچه. اوفا، قازان، اورنبورغ ولایتلرینه صامارا، سمبر، ۋه‌تکه هم پیرم ولایتلرینڭ قایبر اویه‌زلرندن بو نیقدر خلق کره‌در.

اول کیسه‌کلرنڭ سانلری اوشبو ره‌وشچه:

سامارا ولایتندن.

اویه‌زلر	تاتار-باشقرد	چوواشلر	موردوا - ۋاتیاك	روسلر	باری
بوگولمه	١٩٣٩٨٣	٢٤٠٥٨	٢٦٨٢٠	٦٨١٥٠	٣١٢٩٧٦
بوزاولق	١٣١٠٤				
بوغروصلان	٣٧٢١١				
باری	٢٤٤١٩٧	٢٤٠٥٨	٢٦٨٢٠	٦٨١٥٠	٣٦٣٣٢٥

سمبر ولایتندن ـ سمبر، بووا هم فورمش اویه‌زلوینڭ کیسه‌کلری حدود اچیه آلنادر.

بو اویه‌زلرده ملتلرنڭ سانی هم نسبتی اوشبو ره‌وشچه:

سمبر ولایتی:

اویه‌زلر	تاتارلر	چوواشلر	موردواڤاتیه‌لر	روسلر وغیرلر	باری
بووا اویه‌زی	۹۹۴۶۶	۱۰۳۲۲۹	۶۱۲۷۳	۴۱۳۵۷	۲۵۵۳۲۵
سمبر اویه‌زی	۲۶۱۳۲	۲۳۸۸۳	۸۲۶۱	۱۶۰۶	۵۹۸۸۲
فورمش	—	۵۴۹۰۹	—	۶۲۲۶	۶۱۱۳۵
باری	۱۲۵۵۹۸	۱۸۲۰۲۱	۱۹۵۳۴	۴۹۱۸۹	۳۷۶۳۴۳
%	۳۳ ۳۷	۴۷،۳۶	۵،۱۹	۱۳،۰۷	

ۋه‌تکه ولایتندن آلابوغا، مالمژ، اورژوم، ساراپول، یارانسکی اویه‌زلرینڭ کیسه‌کلری حدود اچینه کره‌در.

بو اویه‌زلرنڭ کیسه‌کلرنده ملتلرنڭ سانی اوشبو ره‌وشچه بولنگه‌ن:

ۋه‌تکه ولایتی:

اویه‌زلر	تاتار ـ باشقرد	چیرمشلر	ۋاته‌کلر	روسلر	باری
آلابوغا	۴۲۳۱۲	۸۹۱۶	۲۵۲۶۹	۳۲۹۵۰	۱۰۹۴۴۷
مالمژ	۷۳۴۱۲	۹۲۱۸	۱۹۱۰۲	۲۲۶۸۳	۱۲۴۲۲۲
اورژوم	۳۰۴۹۰	۷۲۵۳۲	—	۲۶۴۱۲	۱۲۹۴۳۴
ساراپول	۱۵۷۳۲	۱۷۱۳	۳۸۹۶	۲۱۱۶	۲۳۴۵۷
یارانسکی	—	۵۱۴۱۶	—	۹۸۷۶	۶۱۲۹۲
باری	۱۶۱۷۴۶	۱۴۳۷۹۵	۴۸۲۷۴	۹۴۰۸۷	۴۴۷۸۵۲
%	۳۶،۱۲	۳۲،۱۱	۱۰،۷۸	۲۰،۹۹	

VII

مسلمانلی اولکه‌لرنڭ مختاریتلاری حاقندا ملی اشله‌ر کامیساری استالین‌نڭ خطابی

قازانه، اوفاه، اورنبورغ صاوبتلرینه طورغای اوبلوستینڭ فوق العاده کامیساری جانگیلدین‌گه، یکاتیرینبورغ صاویتینه، اورتا آزیا فوق العاده کامیسلری

١) امین	۲،۰۰۰ کشی
۲) بورینسکی	« ۱۱،۰۰۰
۳) نیچەن ـ باشقرد	« ۱۷،۰۰۰
٤) تولەك	« ٤،۰۰۰
٥) اوست ـ باغارەق	« ۱۰،۰۰۰
جەمعسی:	٤٥،۰۰۰ کشی.

یەنی شادرین اویەزندن بر وکیل صایلانورغە تییش. رایوننی اسییزد یکاتیرینبورغ اویەزی بلەن قوشلوب جیبلوغە تییش تابلەی هم رایوننی اسییزد اورننی بو ایکی اویەزداچون امین‌آولی موافق تابلوب کامیسیە طرفندن تصدیق ایتلدی

ج) یکاتیرینبورغ اویەزدی. یکاتیرینبورغ اویەزدندن توبەندەگی ۋولصتلار رایوننی اسییزدکە وکیللرن یەروركە تییشلر:

١) قاراپول وولصتی	۸،۰۰۰ کشی.
۲) کولمەك	« ۲،۰۰۰
۳) صارینسکی	« ٥،۰۰۰
جەمعسی:	۱٦،۰۰۰ کشی.

یوغاریدە ئەیتلگەنچە بوۋولصتلار، امین آولندە بولاچق اسییزدگەئوزلرینك وکیللرن یەروركە تییشلر. ایکسی برگە ایکی وکیل صایلیلار.

کراصنا اوفیم اویەزدی. توبەندەگی ۋولصتلار رایوننی اسییزد یاصارغەتییش:

١) آزیغول	٥،۰۰۰ کشی.
۲) یوۋینسکی	« ۱٦،۰۰۰
۳) بیلەنکی	« ٦،۰۰۰
٤) شکور ـ تلەشۆوسکی	« ۷،۰۰۰
٥) اۆلوآقا	« ۷،۰۰۰
جەمعسی:	٤۱،۰۰۰ کشی.

دیمەك کراسنا اوفیم اویەزدندەگی ۋولصتلارنك رایوننی اسییزدی، ۋەریدیتلنی اسییزدگە بروکیل یەروركە تییش. رایوننی اسییزد اورنی کراسنا اوفیم شەهرندە بولاچق.

پیرم گوبیرناسنده‌غی رایون اسییزدلرندن ۵ وکیل. شولای ایتوب، نوب ییرده اویه‌زد هـم رایون اسیه‌زدلری اوزلرینـڭ اوچ .ر. اسییزدگه یبه‌رچه‌ك وکیللرن بیلگیله‌رگه تییش بولا.

بتـون گوبیرنا، اویه‌زد صاویتلاری، آلار یانده‌غی مـلی کامیساریاتلار، یاکه آلار اورنن طوتقـان مـلی شعبه‌لر هـم اویه‌زد رایون اسییزدارندن اوچریدیتلنی قورولتایغه ۳۶۷-۳۶۰ له‌ب وکیل جیولورغه تییش.

وکیللرنی تعیین ایتو مسئله‌سی تمام بولغاندن صوڭ، اویه‌زد هـم رایون اسییزدلرینه کوبمیشر وکیـل یبه‌رورگه کیره‌کلگی طبیعی اولاره‌ق کیـلوب چقا. شوڭا کوره‌ده وکیللرنڭ مقداری بیلگیله‌نوب بتکه‌ندن صـوڭ، کامیسیه ۋولصتلاردن ییبه‌رله‌چك وکیللرنی تیکشروب، توبه‌نده‌گی قرارنی چقاردی: «ۋولصت صاۋیتلاری اوزلرینڭ ۋولصتلارنده بولغان اوچ مڭ کشیگه بروکیل ییبه‌رورگه تییش شونڭ بله‌ن برگه بتون ۋولصتده فقط مڭ یارم قدرگنه خلقی بولسه‌ده بروکیل ییبه‌رو حقوقینه مالك بولاچق. تورلی ملتلردن عبارت بولغان ۋولصتلارده ایسه، ممکن قدر ملی تناسبنڭ اعتبارغه‌آلنوب ییبه‌رلووی مطلوب.

بوزور اشلرنی تمـام ایتکه‌چ کامیسیه، اویه‌زد ورایون اسییزدلرن جیبو اشی کمگه طبشرلورغه تییش دیگان مسئله‌نی توبه‌نده‌گی ره‌وشده حل ایتدی: «اویه‌زد هـم رایون اسییزدلرن جیبو اشی اویه‌زدنڭ باشقاروچی کامیتیتنه هـم ملی کامیساریاتلارغه، یاکه آلاراورنن طوته طورغان ملی شعبه‌لرگه‌طابشرلا. اویه‌زد هم رایون اسییزدلری بولماسدن ئلك، اسییزدنڭ قایسی وقتده یاصالووی حقنده محلی اویه‌زد صاۋیتلاری، یاکه ملی کامیساریاتلر، یاکه آلاراورنینه طورا طورغان شعبه‌لر، آلدن‌اوق کامیسیه‌گه‌بلدرورگه تییشلر هم اگرده تاتار - باشقرد اشتانی حقنده داقلادچیلری بولماسه کامیسیه‌دن ییبه‌رلگان داقلادچیك باروب اولگرورلك قدر وقت قالدروب، آلدن‌اوق کامیسیه‌گه بلدرورگه تییشلر.

اویه‌زد ورایون اسیزدینه کیله‌چك وکیللرنڭ یول هم کونالك چغشلارن تأمین ایتو مسئله‌سـی قارالوب، بو مسئله‌نی حل ایتـو اشـی، محلی اویـه‌ز صاودیبارینه طابشرلووی موافق طابلدی.

اویه‌ز هم رایون اسیزدلرینڭ اشله‌یه‌چك اشلری نه‌رسه‌دن عبارت بولور دیگان مسئله قارالوب، توبه‌نده‌گی قرار قبـول ایتلدی: ۱) تاتار - باشقرد

جمهوريتی حقنده‌غی داکلادلارنی طڭلاب آنی مذاکره ایتو؛ ٢) اوچریدیتلنی اسییزدنی‌چاقرو کامیسیه‌سینڭ بیبه‌رگان آنکیتاسن مذاکره‌ایتو؛ ٣) اوچریدیلنی اسییزدگه یوغاریده کورسه‌تلگان مقدارده وکیللر صایلاو.

اویه‌زد هم رایون اسییزدلرینڭ وقتن تعیین ایتو حقنده کامیسیه‌ده توبه‌نده‌گی قرار قبول ایتلدی: «اویه‌زد هم رایون اسییزدرینڭ وقن تعیین ایتو اشی، اویه‌زد باشقاروچی کامیتیتنه طابشرلوب، ا. ر. اسییزدلرندن اوچر. اسییزدگه صایلاولار، یاڭا استیل بلان ٥ نچی سینتبرنده قالمایچه بتورگه تییشلر.

اویه‌زد هم رایون اسییزدلرندن صایلانغان وکیللر ١٥ نچی سینتبرده اوفاده بولورغه تییشلر.

٣

اوچریتیلنی اسییزدنڭ وقتی هم اورنی.

اسییزدنڭ اورنی جمهوریت حاقنداغی ایکنچی کیڭش مجلسنده تعین ایتلگن یعنی اوفادا یاصارغا قرار بیرلگن، وقن بیلگلو اوچریدیتیلنی اسییزدنی جییو کامیسیه‌سینه طابشرلغان ایدی. کامیسیه‌نڭ قزاندا بولغان ایکنچی اوطرشندا بو مسئله قارالوب جمهوریتنڭ اوچریدیتیلنی اسییزدن ١٩١٨ نچی یلنڭ ١٥ نچی سینتابرینه تعین قیلورغا قرار بیرلدی.

VI

جمهوریت اچینه کره طورغان خالقلارنڭ صانی هم بو برسینه نیسبه‌تلری.

(بو قسم فاتح سیفی — قازانلی طرفندان یازلمشدر).

تاتار - باشقرد جمهوریتی‌نڭ اوچریدیتلنی اسییزدن جییو حاقنداغی کیڭش مجلسینڭ ریزالیوتسیه‌سنده تاتار، باشقرد، چواش هم ماری ملتلری توب، خلقلار ایتوب آلنغانلغی کورنه‌در. بو خلقلرنڭ کوبره‌گی اوفا، اورینبورغ، قازان ولایتلرنده هم بولارغه چیکده‌ش صامارا، پرم، ۋه‌تکه هم سمبر ولایتلرنده یه‌شیلر.

بو قرارغه قاراغانده اوفا، قازان ولايتلرى بوتونلەى، اورينبور ولايتينڭ قازاچيلر طورغان اورنندن باشقه كيسەگى ـ سامارا ولايتندن بوگولمه اويەزينڭ كوبسى بوزاولق، بوغروصلان اويەزينڭ اوفا ولايتينه چيكدەش وواصتلرى، سمبر، قورمش اويەزلرينڭ تاتار، چوواش هم مارى طورغان كيسەكلرى.

ۋەتكه ولايتنده تاتار، باشقرد، چوواش هەم مارى يەشى طورغان آلابوغا، مالمژ، اورژوم، ساراپول هەم اورژوم اويەزلرينڭ كيسەكلريدر.

كيڭەش مجلسنده قبول ايتلگەن لائحه بوينچه ملتلرنڭ ١٩١٨ نچى يل، برنچى غنوارغه سانلرى هم نسبتلرى اوشبو رەوشچه:

ولايتلر	تاتار ـ باشقرد	چوواش	مارى	ۋيليكا روس	بوتەن ملتلر	بارى.
اوفا	١٦٤٥٨١٢	٨٩٣٠٧	٩٩٤٨٧	١١٣٠٠٥٨	١٦٧٠٢٧	٣١٣١٧٤١
قازان ولايتى	٩٧٥١٢٧	٦٩٩٢٣	١٥٦٠٤٦	١١٨٦٧٦٦	٥١٩٢٧	٣٠٦٩٧٦٩
سمبر	١٢٥٥٩٨	١٨٢٠٢١	—	٤٩١٨٧	١٩٥٣٤	٣٧٦٢٤٢
ۋەتكه	١٦١٧٤٦	—	١٤٣٧٩٥	٩٤٠٣٧	٤٨٢٧٤	٤٤٧٨٥٢
سامارا	٢٤٤٢٩٧	٢٤٠٥٨	—	٦٨١٥٠	٢٦٨٢٠	٣٦٩٢٦٥
اورينبور	٤٤٩٩٢٥	—	—	٤٨١٠٥٨	—	٩٣٠٩٨٣
پيرم	٧٦٨٥٤					
بارى:	٣٦٧٩٤٦٠	٩٩٥٣٣٩	٣٩٩٣٢٨	٣٠٠٩٢٥٧	٣١٣٥٨٢	٨٣٩٦٩٦٦
نسبتلرى:	٤٣،٨٢٪	١١،٧٤	٤،٧٧	٣٥،٧٢	٣،٧٤	١٠٠

بو حسابغه قازان ولايتندن ٤٨٢٥٩، اوفا ولايتندن ٣٤٢٧٣ كرەشن تاتارلرى باشقرد ـ تاتار حسابينه كرەدر.

نوبزوفقه، توركستان فرايينك خلق كاميسارلرى صۆبتنه، سمرقند، آلما آتا خوقند، أنديجان، آصحاباد، قراسنووودسق، ميروف، اومسق صاويتلرينه هم بتون مسلمان كاميساربانلرينه.

صوڭغى ايكى آيده بولغان روسيه ريۆليوتسيه‌سينك كيكه‌يووى، بيگره‌ك‌ده گيرمانيا بله صاح باصالغاندن صوڭغى حاللرهم روسيه‌اچنده‌گى عكس الحركتچيلرنك ايزلولرى، بولار هر قايوسى روسيه‌ده شورالر حاكميتينك نغوون، طولشقان سياسى - اقتصادى توزولشنك سانسياليزم يولينه قويلا باشلاغانلغن كورسه‌ته‌لر، فابريك، زاوود باڭكه‌لرنى خلقلاشدرو، سودالرنك خلق كانترولى آستينه آلنولرى، خلق كون كورشى حياتينه شورالرنك بيك نق قاتناشا باشلاغانلقلرن آڭلاتالر.

حاضر ايندى مركزده حاكميت چنلابده اوز كوچى بله كون كوروچى صنفلرنك ايدرلرى قولنده. بو حاكميتده حاضر چن قوت. بو كوچنى حاضر شورالار حاكميتينك دوشمانى بولوب يورگان بورژووازنى ايليمينتلر، تخنيك، اينژينير وباشقه متخصصلرده حس ايته‌لر. كيچه‌گنه حاكميتكه قارشى صاباتيروات ايتكان ضياليلر بوگون خدمتكه حاضرلر.

لكن روسيه‌نك مدنيت جهتندن آرتداراق قالغان خلق بله طولغان اۇلۇشلرنده حاكميت اول قدرلى اوك خلق حاكميتى بولوب يتته آلغانى يوق. مركزده باشلانغان ريۆليوتسيه چيت طرفلرغه، بيگره‌ك‌ده شرق ياقلرينه بر نيقدر كيچگو بله بارا. تل، عادت آيرملقارى اوستينه اقتصادى جهتدن‌ده آرتده قالغان خلقلر آراسنده شورالر حاكميتن نغتو ياخشى اوق آور. حاكميت خلقنقى بولسون، اشچى خلقغه سانسياليزم كرسون اوچون، شول تيره‌ده‌گى اشچى وظلوم خلقلرنى ريوليوتسيه يولنده آيرم بر اوستالق ومخصوص يوللر برله يورتورگه كيره‌ك.

شورالر حاكميتن آڭلاغانغه قدر خلقنك سويۀ فكريه‌سن كوته‌رو لازم آلارنك ايك ياخشى وكيللرن شورالر حاكميتى برله برگه قوشو كيره‌ك. بونك اوچون ايك اوّل اول يرده‌گى محلى خلقنك اوز تلنده‌گى مكتبى، صودى آدمينستراتسيه‌سى حاكميت اورغانلرى، اجتماعى سياسى هم معارف مۇسسه‌لرى تشكيل ايتلو كيره‌ك. اوز كوچى بله‌ن كون كوروچى خلقغه اجتماعى - سياسى اشلرينك بارسن آڭلاتو اوچون، اوز آنا تلن حقوقلى ايتودن باشقه چاره يوق.

منه شول نقطه‌دن، بوتون روسیه شورالرینینگ ۳ نچی اسییزدی روسیه شورالر جمهوریتی اوچون فیدراتسیه اصولن قبول ایتدی.

اوتکان یلنینگ نویابر، دیکابر آیلرنده وولغا بویی تاتارلر آراسنده باشقرد قرغز هم توركستانده مختاریت اسمی برله کوته‌رلگان بورژووازنی فرقه‌لر، تدریجی صورتده اوز اوزلرندن بته‌لر. عمومی خلقنی بورژووازییه‌دن آیرو توبه‌ن صنف خلقنی شورالر تیره‌سینه جییو اوچون، بورژووازییه‌سن آلوب تاشلاب، آلارنی شورالر مختاریتینه ئه‌یله‌ندرو مطلقا تییش.

عمومی خلقنی «اوزلرینینگ مالی» ایتوب قالدرو اوچون بورژووازنی ـ ملتچی فرقه‌لر مختاریت طلب قیلالر، مرکز شورا حکومتی تانیغانلری حالده، اچکی اشلرینه چیتلرنینگ قاتشورغه تییش توگللکرن کورسه‌توب، محلی شورالرنی اقرار ایتمیلر. شول جهتدن بعض محلی شورالر ملی اشلرنی «قورال بله حل ایتو»نی آلده طوتوب، همه مختاریانقه قارشی طورا باشلادیلر. لکن بو یول توبه‌ن صنفنی، کوزگه «ملت» «وطن حمایه‌چیسی» بولوب کورنورگه اوبره‌نگان بورژووازنی فرقه‌لرگه قوشوغه بر سببکنه بولاچق، که بو شورالر حاکمیتینینگ طوتقان یولیغه هیچ صییا آلمی. مختاریتنی انکار ایتو توگل، بلکه اقرار ایتو شورالر حاکمیتینینگ برنچی نوبتده طورا طورغان مسئله‌سی. تیک بو مختاریتلرنی خلق حاکمیتی اساسنده گنه قورو تییش. مختاریت ملتنینگ یوقاری صنف حاکمیتن توگل، بلکه توبه‌ن صنف حاکمیتن تأمین ایته‌رگه تییش. باری شوشی یول بله‌گنه همه یرده خلق حاکمیتی، یارلی خلقنینگ اوز حاکمیتی اورنلاشا آلا.

منه شونلقدن شورالر حاکمیتی تاتار ـ باشقرد اولکه‌سینینگ مختاریتن اعلان ایته قرغز، توركستان وباشقه یرلرنینگ مختاریتلرن اعلان ایتو خصوصنده لانجه‌لار حاضرلی. بولارنینگ همه‌سنده ده مختاریت ولست، اویه‌ز، شهر شورالرن اقرار ایتو نیگزینده قورلا.

بو اولکه‌لرده‌گی مختاریتلرنینگ نی روشلی بولورغه تییشلگن تعیین ایتو اوچون ماتیریاللار کیرک بو مختاریتلرنینگ جغرافی چیکلرن تعیین ایته آلا طورغان شورالرنینگ اوچریدیتلنی سییزدن جییو، شورالر توزو اوچون کامیسیه‌لر تشکیل ایته‌رگه لازم. بوتون روسیه شورالرینینگ دورتنچی اسییزدی روسیه قوشما شورالر جمهوریتینینگ کانستیتوتسیه (اساسی قانونلر) سن اشلی آلسون اوچون آلارغه ماتیریاللر کیرک بو ماتیریاللرنی حاضردن اوک اشلی باشلاو لازم. شورالر هم

آلار حضورنده‌فی تاتار - باشقرد کامیساریاتلری اینده‌ی بو اشکه‌طوتوندیلر. تاتار - باشقرد شورالرینڭ اوچریدیتلنی اسییزدن جییو کامیسیه‌سی توزو اوچون، آپریل ۱۰-۱۵لرینه مەسکه‌وگه قازان، اوفا، اورینبورغ هم ایکاتیرینبورغ شورالری هم مسلمان کامیساریاتلرینڭ وکیللری جییلالر:

قرغز هم تورکستان مختاریتلری حقنده اشله‌و ئه‌لی یاڭاغنه باشلانا. بو اولکه‌لرنڭ شورالرینه تیزره‌ك شول اشکه طوتونورغه تقدیم ایتله. بورژووازنی ملتچی فرقه‌لرنڭ تقدیمی بولغان ملی «آزچیلق» هم «کوبچیلك» دن وکیللر کرتلورگه هیچ یول قویلماسقه تییش. بو ملتلرنڭ دشمانلقلرن‌غنه آرتدرا، اوز کوچی بله کون کوروچی تورلی صنفلر آراسنده بولغان کیرته‌لرنی نغتا هم آرتداراق قالغان خلق اوچون یاقتیلق، مدنیت یولن بیکلی. شورالرنڭ وچریدیتلنی اسییزدینه‌صایلاولارده اساس بولغان نه‌رسه، مختاریت‌اچنده‌گی ملتلرنڭ اوز کوچی بله کون کوروچی خلقلرن آیرم ملی فرقه‌لرگه آیروغه خدمت ایتمه‌سکه، بلکه مناسب بولغان اشچیلر شوراسینڭ نوزلووینه وآلارنڭ شول تیره‌گه جییولرینه خدمت ایته‌رگه تییش

منه شولای، اول تیره‌نڭ مختاریتی حقنده ماتیریاللر جییو، شورالر حضورنده ملی سادالیستیچیسکی کامیساریاتلر توز، مختاریتلی اولکه‌نڭ شورالری اوچریدیتلنی اسییزدن جییو کامیسیه‌لرن تشکیل ایتو، اسییزدلرنی جییو، اولکه‌دەگی شورالر حاکیمتی بله اوزلرینه آیرلا طورغان ملتلرنڭ اوز کوچی بله کون کوروچی صنفلرن یاقنلاشدرو - شورالرنڭ حضر اشله‌رگه تییشلی مسئله‌لری.

محلی شورلرنڭ آور هم مسئولیتلی بو خدمتلرن جیڭله‌یتو یولنده ملی اشلر کامیساریاتی همه چاره‌لرنی کوره‌چك.

ملی اشلر کامیساری: استالین.

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
Інв. №

58 64

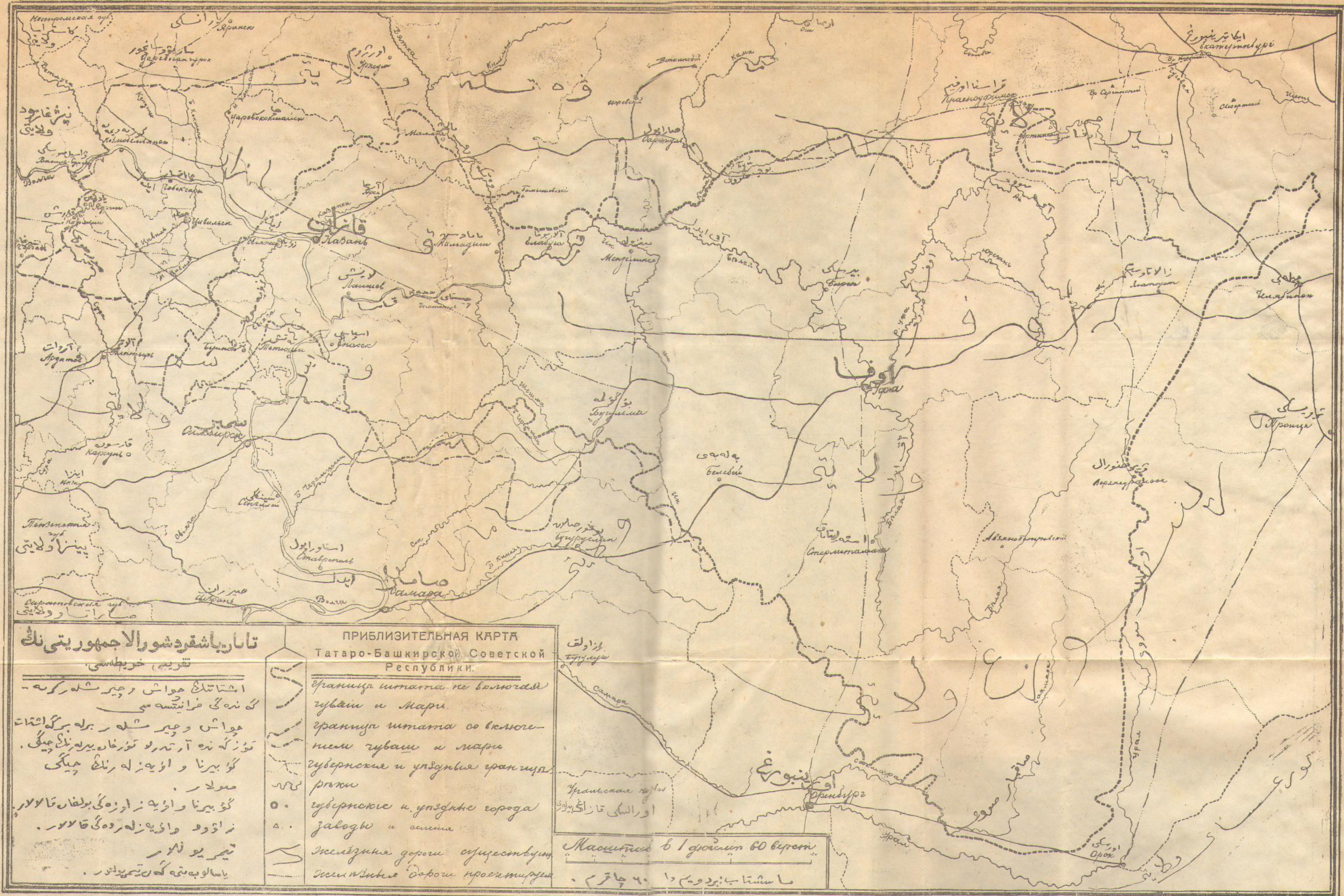
تاتار باشقرد شورا الجمهوريتی نك
تقريبی خريطه سی
ПРИБЛИЗИТЕЛЬНАЯ КАРТА
Татаро-Башкирской Советской
Республики.
Граница штата не включая чуваш и мари.
Граница штата со включением чуваш и мари
Губернские и уездные границы
Реки
Губернские и уездные города
Заводы и селения
Железные дороги существующ.
Железные дороги проектируем.
Масштаб в 1 дюйме 60 верст
Казань
Уфа
Самара
Оренбург
Симбирск
Мамадыш
Мензелинск
Бирск
Белебей
Бугульма
Бугуруслан
Стерлитамак
Ставрополь
Троицк
Челябинск
Златоуст
Екатеринбург
Красноуфимск
Сарапул
Елабуга
Волга
Кама
Урал
Самара
Орск